

UNGA MED
ATTITYD

mucf | Myndigheten för ungdoms-
.se och civilsamhällesfrågor

SAMHÄLLS-
FRÅGOR &
DEMOKRATI

ATTITYD- OCH VÄRDERINGSSTUDIE 2019

© Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor
APRIL 2019

Uppdragsansvarig: Sara Fransson

Grafisk form: Södra tornet

Foto omslag: Scandinav – Fotograf: Eveline Johnsson

Tryck: Lenanders Grafiska AB Kalmar, april 2019

ISBN: 978-91-88455-95-6

Tryckt på miljövänligt papper

(Omslag: *Performa Brilliance, FSC, Inlaga: Munken Pure, FSC*)

KONTAKT

Webbplats: www.mucof.se

Telefon: 010-160 10 00

E-post: info@mucof.se

UNGA MED ATTITYD

Samhällsfrågor & demokrati



ATTITYD- OCH VÄRDERINGSSTUDIE 2019

Förord

”Unga med attityd 2019” är en del av den uppföljning av de ungdomspolitiska målen som Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor gör. Rapporten bygger på en enkätundersökning som myndigheten har genomfört för att belysa ungas attityder och värderingar. *”Unga med attityd 2019 – samhällsfrågor och demokrati”* är en av tre delrapporter som tillsammans utgör den sjätte attityd- och värderingsstudien bland unga sedan 1993.

I den här delrapporten riktas blicken mot ungas attityder till det politiska systemet och till de samhällsfrågor som unga tycker är viktiga idag. Resultatet visar bland annat att allt fler unga har tilltro till det politiska systemet och att unga tycker att sjukvård är den viktigaste frågan i samhället. Jämställdhet och migration blir allt viktigare samhällsfrågor för dagens unga, men rapporten visar även att det finns tydliga attitydskillnader inom gruppen unga till de här två samhällsfrågorna.

De två andra delrapporterna i 2019 års attityd- och värderingsstudie handlar om ungas attityder till arbete, utbildning, fritid, hälsa och livsåskådning. De publiceras under våren och hösten 2019.

Arbetet med rapporten har genomförts inom avdelningen för utredning av Sara Fransson (uppdragsansvarig), Marit Gisselmann, Alba Stjärnkvist och Magnus Eriksson.

Lena Nyberg, generaldirektör

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor
Växjö april 2019

Innehåll

Förord	5
Innehåll	6
Sammanfattning	9
Uppföljning av de ungdomspolitiska målen	13
1.1 Om attityder hos unga och äldre över tid	15
1.2 Undersökningens genomförande och resultatredovisning	18
1.3 Läsanvisningar	20
De viktigaste samhällsfrågorna	21
2.1 Sjukvård är den viktigaste samhällsfrågan för unga	22
2.2 Skola och utbildning på andra plats	25
2.3 Migrations- och integrationsfrågan på tredje plats	26
2.4 Klimatfrågan på fjärde plats	26
2.5 Jämställdhetsfrågan ny på topp fem	26
2.6 Arbete och sysselsättning är inte längre bland de fem viktigaste samhällsfrågorna	27
Tilltro till det politiska systemet	29
3.1 Unga tycker att människor i allmänhet kan påverka beslutsfattare mer än vad de själva kan	30
3.2 Fler unga tycker att det är viktigt att stå upp för sina åsikter i samhället	34

Personlig trygghet och droger	37
4.1 Vanligare att tjejer oroar sig för sin personliga trygghet, men vanligare att killar oroar sig för våld när de är ute	38
4.2 Allt fler unga uppger att de är oroliga för sin personliga trygghet	40
4.3 Fler unga vill ha hårdare fängelsestraff för grova brottslingar	40
4.4 Allt fler unga har en tillåtande attityd till droger	42
Invandring och invandrare	45
5.1 Tjejer har en betydligt mer positiv attityd till invandring och invandrare än vad killar har	48
5.2 Fler unga tycker att invandringen är bra för Sverige	49
5.3 Fler unga har en positiv attityd till ett mångkulturellt samhälle	53
Jämställdhet, sexuell läggning och könsneutralt pronomen	55
6.1 Tjejer har en betydligt mer positiv attityd till jämställdhet än killar	56
6.2 Allt fler unga uppvisar en positiv attityd till jämställdhet	58
6.3 Unga är mer positiva till homosexuella par som föräldrar	61
Sverige och omvärlden	65
7.1 Hälften av alla unga är intresserade av europeisk och internationell politik	66
7.2 Ungas oro för miljön och klimatet ökar	69
7.3 Ungas oro för krig och terror ökar	69
Avslutande diskussion och analys	73
Referenser	81

Sammanfattning

I ”Unga med attityd 2019 – samhällsfrågor och demokrati” belyser Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor ungas attityder till viktiga samhällsfrågor och till demokratin. I rapporten skildras ungas egna åsikter kring vilka samhällsfrågor de tycker är viktiga och hur unga upplever att deras möjlighet är att påverka politiken. Rapporten visar på tydliga skillnader både mellan olika grupper av unga idag och över tid. Detta är den första av tre delrapporter. Tillsammans beskriver de tre delrapporterna ungas attityder och värderingar till olika centrala välfärdsområden.

Rapporten bygger på en enkät som under hösten 2018 skickades ut till 6000 slumpmässigt utvalda unga i åldern 16–29 år. Motsvarande enkät skickades även ut till 3000 slumpmässigt utvalda äldre personer i åldern 30–74 år. Genom enkätundersökningens upplägg har unga givits möjlighet att ge uttryck för sina attityder och deras attityder har sedan kunnat jämföras med attityderna hos den äldre befolkningen. Myndighetens attityd- och värderingsstudie har genomförts ett flertal gånger sedan 1993. Tidigare års enkätsvar används i rapporten för att följa ungas attityder och värderingar över tid.

Rapporten är uppdelad i kapitel, där varje kapitel undersöker ungas attityder till en specifik samhällsfråga. Nedan redovisas de huvudsakliga slutsatserna om ungas attityder i varje kapitel:

Kapitlet som handlar om ungas attityder till vilka som är de viktigaste samhällsfrågorna visar att:

- unga tycker att sjukvård är den viktigaste samhällsfrågan. Framförallt är sjukvård en viktig samhällsfråga för tjejer. Andelen unga som tycker att sjukvård är en viktig samhällsfråga ökar över tid

- en jämförelse över tid visar att migration, integration samt jämställdhet blir allt viktigare samhällsfrågor för unga. Framförallt ökar andelen tjejer som tycker att jämställdhet är en viktig samhällsfråga
- unga tycker att arbete och sysselsättning är en mindre viktig samhällsfråga jämfört med tidigare

Kapitlet om ungas attityder till det politiska systemet visar att:

- allt fler unga tycker att både medborgare i allmänhet och de själva kan föra fram åsikter till beslutsfattare. Unga tjejer halkar dock efter i den positiva attitydutvecklingen vad gäller tron på sin egen förmåga att framföra åsikter till personer som bestämmer i samhället
- unga har en överlag mer positiv attityd till politiska beslutsfattare än vad den äldre jämförelsegruppen har
- unga som saknar tilltro till det politiska systemet tycker att avståndet mellan politiker och medborgare ökar

Kapitlet om ungas attityder till sin personliga trygghet och till droganvändning visar att:

- allt fler unga oroar sig för den personliga tryggheten och att tjejer generellt sett oroar sig mer än killar för att bli utsatta för brott och hot. Dock är det dubbelt så vanligt att killar oroar sig för att bli utsatta för våld när de är ute än tjejer
- fyra av fem unga tycker att grova brottslingar ska få hårdare fängelsestraff, vilket är en ökning sedan tidigare års studier. Andelen med den attityden ökar även i den äldre jämförelsegruppen
- unga uppvisar en allt mer tillåtande attityd till droger och narkotika. Det är betydligt vanligare att killar har en mer tillåtande attityd än tjejer

Kapitlet om ungas attityder till invandring och invandrare visar att:

- de flesta unga har en positiv attityd till invandring och invandrare. Det är betydligt fler unga som har en positiv än en negativ attityd
- tjejer har en betydligt mer positiv attityd till invandring och invandrare än killar. Skillnaden mellan tjejers och killars attityd ökar över tid, när andelen tjejer med positiv attityd ökar, medan killars generella attityd ligger konstant över tid
- det blir vanligare med en positiv attityd till ett mångkulturellt samhälle. Denna tolkning görs baserat på att en allt mindre andel unga tycker att invandrare bör försöka leva som svenskar när det gäller kulturella seder
- den skillnad i attityd som unga tidigare har haft gentemot flyktingar respektive invandrare har försvunnit. Det var tidigare vanligare med en positiv attityd till att Sverige tar emot flyktingar, jämfört med att ta emot invandrare. Idag uppger fler unga att Sverige bör ta emot färre flyktingar än tidigare. Av den anledningen har tidigare skillnader mellan ungas attityder till flyktingar respektive invandrare försvunnit i årets studie

Kapitlet om ungas attityder till jämställdhet, sexuell läggning och könsneutrala pronomen visar att:

- allt fler unga har en positiv attityd till jämställdhet. Det är en allt mindre del av unga som vill hålla kvar vid könsstereotypiska roller och som tycker att jämställdheten har gått för långt
- generellt är tjejer mer positiva till jämställdhet och skillnaden mellan killar och tjejer visar inga tydliga tecken på att minska
- unga blir allt mer positivt inställda till homosexuella par som föräldrar

Kapitlet om ungas attityder till Sveriges relation till omvärlden visar att:

- hälften av alla unga idag är intresserade av europeisk och internationell politik. Stödet för ett fortsatt medlemskap i EU är stort bland dagens unga, samtidigt som unga också vill att Sverige samarbetar mer med andra länder i Europa
- både killar och tjejer oroar sig mer för miljön och klimatet idag än 2013. Motsvarande uppgång av oron finns inte inom den äldre jämförelsegruppen
- unga oroar sig mer för krig och terror jämfört med 2013, till skillnad från den äldre jämförelsegruppen där oron inte ökar. Unga som oroar sig för krig och terror tycker också att försvarsfrågan blir en allt viktigare samhällsfråga

KAPITEL 1

UPPFÖLJNING AV DE UNGDOMS- POLITISKA MÅLEN

Uppföljning av de ungdomspolitiska målen

Målet för den statliga ungdomspolitiken är att ”alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen”. Målet presenteras i regeringens ungdomspolitiska proposition *Med fokus på unga* (2013/14:191). I propositionen understryks betydelsen av goda uppväxtvillkor och ungdomstidens betydelse för utveckling och etablering i vuxenlivet. Propositionen betonar också hur ungdomstiden formar människor och skapar förutsättningar för trygghet och aktivt deltagande i demokratiska processer, i arbetslivet och i samhället i stort. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) har i uppdrag av regeringen att följa upp det ungdomspolitiska målet.

Attityd- och värderingsstudien utgör en del av MUCF:s uppföljning av hur det ungdomspolitiska målet nås. Studien ger ökad kunskap om hur ungdomar tänker och orienterar sig i dagens samhälle och skapar en ögonblicksbild över ungas attityder och värderingar till centrala välfärds- och demokrati-frågor just nu. Attityd- och värderingsstudien skapar underlag för politiska beslutsfattare att lyssna in röster och åsikter från unga vad gäller samhälls-frågor och politiska förslag. På så sätt bidrar den här studien till att ge unga makt och inflytande över sina liv och över samhällsutvecklingen. I rapporten beskrivs hur unga har skilda attityder utifrån olika levnadsvillkor så som kön och bakgrund. Det gör det möjligt att använda studiens resultat som grund för framtida satsningar i syfte att skapa goda levnadsvillkor för alla unga.

Detta är den första av tre delrapporter. De två andra delrapporterna i 2019 års attityd- och värderingsstudie handlar om ungas attityder till arbete, utbildning, fritid, hälsa och livsåskådning. De kommer att publiceras under våren och hösten 2019. Tillsammans svarar delrapporterna upp mot det uppdrag som MUCF har fått från regeringen att undersöka ungas attityder till centrala välfärds- och demokratifrågor (U2018/04397/UF).

Den här attityd- och värderingsstudien är den sjätte som genomförs av sitt slag. År 1993 genomfördes studien för första gången av Barn- och ungdomsdelegationen. Därefter har MUCF, tidigare Ungdomsstyrelsen, genomfört återkommande enkätundersökningar vid åren 1997, 2003, 2007, 2013 och nu 2019. Enkätfrågorna som ligger till grund för studien har genom åren ställts på liknande sätt. Ögonblicksbilden över ungas attityder idag kan därför jämföras med attityder hos tidigare ungdomsgenerationer. Däremot är det inte möjligt att göra fördjupade analyser av underliggande orsaker till attityderna eller till förändringar i dessa över tid. Det beror till exempel på svårigheterna att identifiera orsakssamband mellan livscykel-, generations-, och periodeffekter samt vilka attityder unga uppvisar (Nuendorf, Smets & Garcia-Albacete 2013, Persson, Wass & Oscarsson 2013, Verba, Schlozman & Brady 1995, Highton & Wolfinger 2001).

De övergripande resultaten i den här delrapporten visar bland annat att det är fler unga idag som tycker att de själva och människor i allmänhet kan göra sina röster hörda i det politiska systemet jämfört med tidigare. Tjejer halkar dock efter något i den positiva attitydutvecklingen vad gäller tron på sin egen förmåga att föra fram åsikter till beslutsfattare. Rapporten visar också att allt fler unga har en positiv attityd till jämställdhet och en ganska positiv attityd till invandring och invandrare. Påtagliga skillnader i attityder inom gruppen unga identifieras. Generellt har tjejer en mer positiv attityd till jämställdhet än killar och det finns inga tecken på att skillnaderna mellan tjejer och killars attityder minskar över tid. Tjejer har också en betydligt mer positiv attityd till invandring och invandrare än killar. Attitydskillnaderna ökar över tid, då tjejerna blir alltmer positivt inställda, medan killars generella inställning ligger konstant över tid.

1.1 Om attityder hos unga och äldre över tid

Värderingar och *attityder* är två närliggande begrepp som båda anger ett värderande förhållningssätt till någonting. En värdering är en mer allmän uppfattning om vad som är en önskvärd ordning. Människors värderingar är förhållandevis få och stabila över tid. Värderingar handlar exempelvis om grundläggande förhållningssätt till ekonomi, social jämlikhet, individuell frihet och statens roll i samhället. Dessa värderingar ligger till grund

för bedömningar och agerande i specifika situationer. En attityd är en mer konkret inställning till något mer avgränsat. Det kan exempelvis handla om inställningen till en grupp, sakfrågor eller politiska förslag. Till skillnad från värderingar, har människor väldigt många attityder. Att de två begreppen hör ihop är forskningen ense om, men inte alltid hur de gör detta. De flesta forskare utgår dock från att värderingar är mer grundläggande och att värderingar ligger till grund för människors attityder (Anckar, Bengtsson, Denk & Karvonen 2003, Feldman 2003, Kulin 2011). I linje med detta resonemang är det alltså framförallt attityder som analyseras i rapporten.

1.1.1 Livsfas, tidsanda och generationseffekter

Huvudsyftet med studien är att ge ökad kunskap om ungas attityder och värderingar till viktiga samhällsfrågor och om det sker förändringar i ungas attityder över tid. För att kunna se om ungas attityder skiljer sig från de attityder som övriga befolkningen har, ingår även en äldre jämförelsegrupp i åldern 30–74 år i studien. Det kan finnas flera skäl till att ungas attityder skiljer sig från äldres. Unga befinner sig i en annan livsfas och med ålder följer nya erfarenheter som kan leda till förändrade attityder. När unga växer upp och blir äldre förändras vissa attityder i takt med att de får en annan livssituation. Detta kallas för livscykeffekt. Människors attityder påverkas också av tidsandan. Det kan exempelvis handla om att en politisk fråga under en period uppfattas som extra viktig i samhället. Den här sortens avtryck i människors attityder kallas periodeffekter, och det påverkar alla oavsett ålder på samma sätt. Påverkan är dock mer kortvarig och övergående än den så kallade generationseffekten. Generationseffekten innebär att omständigheter och erfarenheter som inträffar under barn- och ungdomsåren påverkar en generations attityder genom hela livet (Phelps 2004, Phelps 2005, Wass 2008). En generation som upplever krig har exempelvis andra attityder än generationer som inte upplevt krig (Inglehart 1977).

Att skilja de tre effekterna från varandra är dock inte alltid enkelt (Flanagan, Finlay, Gallay & Kim 2012). När unga visar samma attitydmönster i motsvarande skeden i ungdomsåren oberoende av generationstillhörighet, indikerar det att det rör sig om livscykeffekter snarare än om generations- eller periodeffekter (Verba, Schlozman & Brady 1995, Highton & Wolfinger 2001).

Det är svårare att särskilja mellan generations- och periodeffekter när attityder och värderingar hos unga står i centrum. Det beror på att den socialisationsprocess som skapar generationseffekter fortfarande pågår för unga (Nuendorf, Smets & Garcia-Albacete 2012), samtidigt som unga tillsammans med äldre påverkas kortsiktigt av enstaka händelser och tidsandan (Persson, Wass & Oscarsson 2013).

I den här studien ingår det en äldre jämförelsegrupp som är födda mellan åren 1944–1988. De bär med sig omständigheter och erfarenheter från sina ungdomsår när de format sina attityder. Till exempel har de äldsta respondenterna upplevt och präglats av åren direkt efter andra världskriget. De unga i studien är födda mellan åren 1989–2002. För många av dem pågår fortfarande den socialisationsprocess som i framtiden skapar generationseffekter hos dagens ungdomsgeneration. Det är därför svårt att avgöra vilka attityder bland unga som är tillfälliga och vilka attityder som kommer att permanentas. Därför är det inte möjligt inom ramen för studien att göra djupare analyser av orsaker till förändringar i ungas attityder över tid då orsakssamband mellan attitydförändringarna i relation till livscykel- generations- eller periodeffekter är svåra att avgöra (Nuendorf, Smets & Garcia-Albacete 2012, Persson, Wass & Oscarsson 2013, Verba, Schlozman & Brady 1995, Highton & Wolfinger 2001).

1.1.2 Nya och gamla trender om människors attityder till samhällsfrågor och demokrati

I forskningen om människors attityder och värderingar gentemot samhällsfrågor och demokrati har det identifierats flera trender av relevans för den här delrapporten. Ett exempel är uppgången för så kallade postmaterialistiska värderingar. Roland Inglehart argumenterade redan på 1970-talet för att växande välstånd medfört att yngre generationer fäster mindre vikt vid ekonomi och försvar samtidigt som andra värden, exempelvis självförverkligande och livskvalitet, uppfattas som allt viktigare (Inglehart 1977). Ett annat exempel på hur forskningen diskuterat förändringar i människors attityder sedan den senaste attityd- och värderingsstudien skrevs 2013, är uppkomsten av en politisk skiljelinje som berör identitet och kultur. Forskning vad gäller politiska attityder och värderingar hävdar att den klassiska ekonomiska

höger-vänsterdimensionen numera utmanas av en kulturell dimension som går under namnet GAL-TAN. I GAL-TAN ställs (G)röna, (A)lternativa och (L)ibertära värderingar emot (T)raditionella, (A)uktoritära och (N)ationalistiska värderingar (Hooghe, Marks & Wilson 2002; Marks, Hooghe, Nelson & Edwards 2006). Precis som att den klassiska vänster-högerskalan länge använts för att synliggöra attityder och värderingar i samhällsfrågor som berör ekonomisk fördelningsspolitik, används GAL-TAN för att sortera attityder och värderingar i samhällsfrågor som framförallt berör invandring. GAL-TAN användas också för att förstå mer traditionalistiska och kosmopolitiska attityder som berör exempelvis globalisering, trygghet, jämställdhet och HBTQ (Ohlsson, Oscarsson & Solevid 2015). I svensk forskning om befolkningens attityder har GAL-TAN exempelvis använts som analytiskt redskap för att förstå svenska befolkningens mer restriktiva attityder till att ta emot flyktingar efter flyktingkrisen 2015 (Bové & Oscarsson 2017; Demker 2017). I den här rapporten studeras ungas attityder till invandring och invandrare, men även ungas attityder till ett flertal andra samhällsfrågor som kan placeras in i GAL-TAN-skalan. GAL-TAN-skalan ligger till grund för den här rapportens avslutande diskussion för att få perspektiv på ungas attitydförändringar i samhällsfrågor som berör framförallt invandring och jämställdhet.

1.2 Undersökningens genomförande och resultatredovisning

Attityd- och värderingsstudien skickades ut till sammanlagt 9000 slumpmässigt utvalda personer i åldern 16–74 år under hösten 2018. Sammanlagt svarade 3724 personer på enkäten, vilket motsvarar en svarsfrekvens på 41 procent. För att möjliggöra jämförelser inom ungdomsgruppen skickades flest enkäter ut till unga. Till gruppen unga i åldern 16–29 år skickades 6000 enkäter. Till den äldre jämförelsegruppen i åldern 30–74 år skickades 3000 enkäter.

Flera av frågorna i enkäten har även ställts vid tidigare attityd- och värderingsstudier under åren 1997, 2002, 2007 och 2013. För resultat där det är möjligt att studera skillnader mellan 2018 och tidigare års studier, görs detta i rapporten. Eftersom undersökningen gjordes under 2018 används det som årtal i delrapportens resultatredovisning även om rapporten sammanställts under 2019.

1.2.1 Begrepps- och resultatredovisning i rapporten

I den här rapporten studeras skillnader mellan olika grupper i befolkningen. I huvudfokus står gruppen unga. *Unga* används som begrepp för de i undersökningen som är mellan 16–29 år. När begreppet *äldre jämförelsegrupp* används i rapporten åsyftas personer som är mellan 30–74 år.

När resultat redovisas uppdelat på kön används begreppen *tjejer*, *killar*, *män* och *kvinnor*. Med tjejer och killar avses personer som själva identifierar sig som tjejer eller killar och är 16–29 år gamla. Tjejer och killar är således den begreppsliga uppdelning på kön som görs inom gruppen unga. När nedbrytningar på kön görs inom den äldre jämförelsegruppen används benämningen kvinnor och män. Kvinnor och män som begrepp används för de personer som är mellan 30–74 år och själva identifierar sig med den angivna könsidentiteten.

Samtliga resultat i rapporten som berör unga i åldern 16–29 år har kontrollerats utifrån angiven könsidentitet. Samtliga resultat i studien har också kontrollerats för eventuella skillnader mellan unga i de tre åldersgrupperna 16–19 år, 20–24 år samt 25–29 år. I några kapitel har skillnader mellan unga med svensk eller utländsk bakgrund också studerats. För personer med utländsk bakgrund använder vi samma definition som i Sveriges officiella statistik där utländsk bakgrund omfattar personer som är utrikes födda eller inrikes födda med två utrikes födda föräldrar.

Resultat som visar på skillnader inom gruppen unga diskuteras i löptext enbart om skillnaderna är statistisk signifikanta på 95 procentsnivå. I figurer och tabeller kan det förekomma både statistiskt signifikanta och ej statistiskt signifikanta skillnader. En nedbrytning inom den äldre svarsgruppen görs i vissa kapitel när det finns säkerställda skillnader mellan kvinnor och män. Det sker ingen uppdelning på de äldres ålder i resultatredovisningen då det inte har varit möjligt att uppmäta statistiska skillnader utifrån det låga antalet svarande bland de äldre.

Bearbetningen av enkätfrågor har gjorts på liknande sätt i hela rapporten. Svaren har delats upp i de som instämmer och de som inte instämmer till påståenden som angivits i enkäten. En principiell hållning i analyserna har varit att respondenter som instämmer helt eller delvis i ett påstående, kategoriserats som att de instämmer.

En bilaga till delrapporten finns att ladda ner på www.mucf.se där samtliga frågor i 2018 års enkätstudie redovisas. I bilagan återfinns jämförelsesiffror mellan unga och den äldre gruppen, killar och tjejer samt ålderindelning i den unga svarsgruppen. Noterbart är att det i bilagan även redovisas siffror som inte är signifikant skilda från varandra och därför inte kommenteras eller redovisas i den här delrapporten. I bilagan finns också fördjupade resonemang om vägval vid urvalsdragning, svarsfrekvens, viktning, kodning av variabler och övriga principiella förhållningssätt till de resultat som presenteras här.

1.3 Läsanvisningar

I det inledande kapitlet beskrivs uppdraget, syfte och hur 2018 års attityd- och värderingsstudie har genomförts. Kapitel två till sju analyserar och beskriver studiens resultat för olika samhällsfrågor. Varje kapitel inleds med en sammanfattning av kapitlets övergripande resultat. I anslutning till sammanfattningarna återfinns ett diagram som synliggör ungas attityder i den aktuella samhällsfrågan. Resultatredovisningen som följer i resten av kapitlet hänvisar tillbaka till kapitlets inledande diagram.

Kapitel två handlar om vilka samhällsfrågor som unga tycker är viktigast.

Kapitel tre handlar om ungas attityder och tilltro till det politiska systemet.

Kapitel fyra handlar om ungas attityder till sin egen trygghet och droger.

Kapitel fem handlar om ungas attityder gentemot invandrare och invandring.

Kapitel sex handlar om ungas attityder till jämställdhet, sexualitet och könsneutralt pronomen.

Kapitel sju handlar om ungas attityder till Sveriges relation till omvärlden och handlar om attityder till EU, men även om attityder till klimat- och försvarsfrågor.

I det åttonde och avslutande kapitlet diskuteras och sammanfattas de övergripande resultaten och tendenserna som redovisats i rapporten.

KAPITEL 2

DE VIKTIGASTE SAMHÄLLS- FRÅGORNA

De viktigaste samhällsfrågorna

Det här kapitlet handlar om vilka samhällsfrågor unga tycker är viktigast. Resultatet visar att unga tycker att sjukvårdsfrågan är den viktigaste samhällsfrågan på den politiska dagordningen. Skola och utbildning är den näst viktigaste frågan för dagens unga. En jämförelse över tid visar att migrations- och integrationsfrågan blir allt viktigare för den unga befolkningen tillsammans med jämställdhetsfrågan. I kapitlet identifieras också en kraftig nedgång av andelen unga som tycker att arbete och sysselsättning är en av de viktigaste samhällsfrågorna.

2.1 Sjukvård är den viktigaste samhällsfrågan för unga

I det här avsnittet granskar vi vilka samhällsfrågor som unga bedömer vara viktigast när enkätundersökningen genomfördes under hösten 2018. Respondenterna fick utifrån 16 olika samhällsfrågor markera upp till tre områden som de ansåg vara de viktigaste. I figur 2.1 visas i fallande skala hur unga i åldern 16–29 år har svarat.

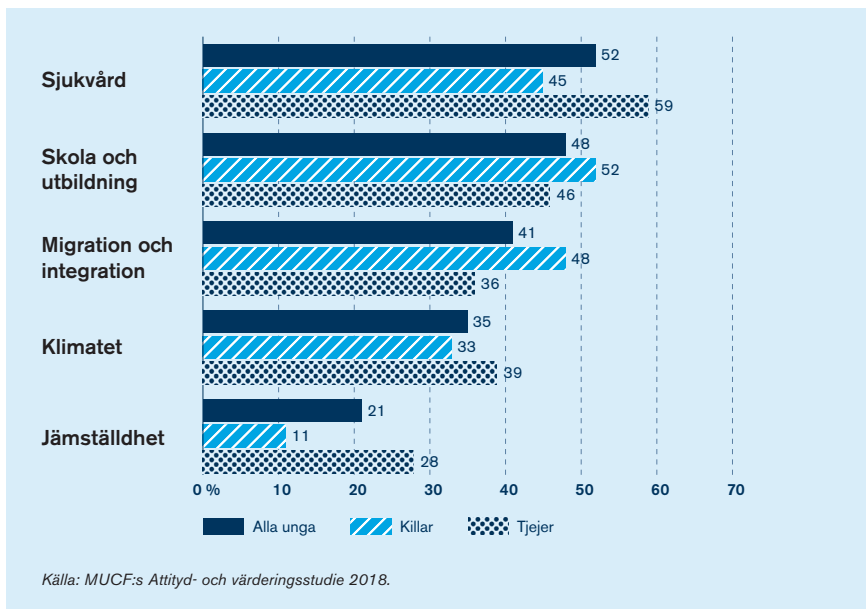
Av totalt 16 olika samhällsfrågor fördjupar vi i detta kapitel de fem samhällsfrågor som unga har uppgett som de viktigaste. Utöver de fem viktigaste frågorna fördjupas också samhällsfrågan arbete och sysselsättning där det skett en stor attitydförändring inom gruppen unga. För första gången sedan 2007 är arbete och sysselsättning inte en av de fem viktigaste samhällsfrågorna för den unga delen av befolkningen.

Den viktigaste samhällsfrågan för unga i årets studie är sjukvård. Mer än hälften av alla unga uppger att sjukvård är en av de tre viktigaste samhällsfrågorna för dem. Det är en större andel tjejer än killar som tycker att sjukvården är en av de viktigaste samhällsfrågorna, se figur 2.2.

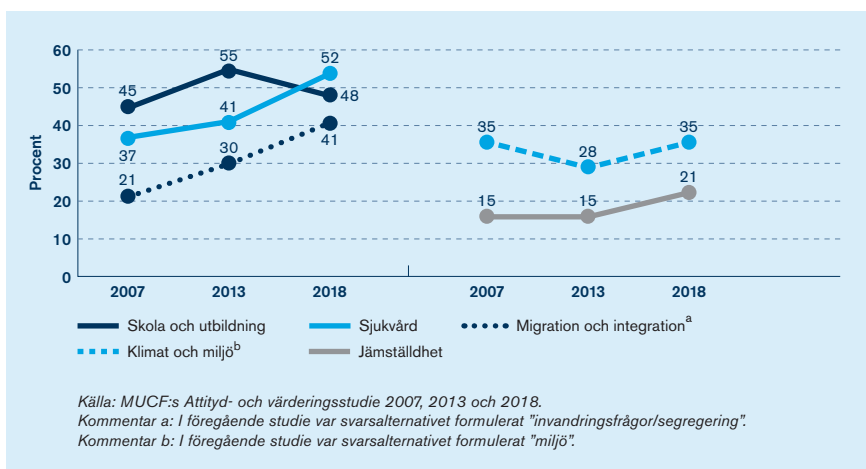


*Källa: MUCF:s Attityd- och värderingsstudie 2018.
Kommentar: De svarande ombads att markera de tre viktigaste frågorna.*

FIGUR 2.1 De viktigaste samhällsfrågorna för unga, 16–29 år, 2018. Procent.



FIGUR 2.2 De fem viktigaste samhällsfrågorna för unga, efter kön, 16–29 år, 2018. Procent.



FIGUR 2.3 Utvecklingen över tid för de fem viktigaste samhällsfrågorna för unga, 16–29 år, 2007–2018. Procent.

2.1.1 Unga tycker att sjukvård blir en allt viktigare samhällsfråga

Allt fler unga tycker att sjukvårdsfrågan är en viktig samhällsfråga, se figur 2.3. Frågan har vid tidigare års attityd- och värderingsstudier hamnat på en tredje plats, men har i årets studie placerat sig på första plats. Både killar och tjejer tycker att sjukvårdsfrågan är viktigare idag än tidigare. Den ökningen som finns i gruppen unga (16–29 år), finns inte i den äldre jämförelsegruppen (30–74 år). I jämförelse med de unga uppger dock en större andel av de äldre att sjukvård är viktigt, 61 procent.

I 2018 års siffror finns ett samband mellan unga som har symptom för psykisk ohälsa¹ och har angett att sjukvård är en av de viktigaste samhällsfrågorna. Av unga som har symptom på psykisk ohälsa anger 54 procent sjukvård som en av de viktigaste samhällsfrågorna, jämfört med 50 procent av unga utan dessa symptom. Detta samband mellan ungas psykiska ohälsa och sjukvård som viktig samhällsfråga har inte funnits i tidigare studier. Det är således något nytt som framkommer i årets studie. Sambandet återfinns inte i den äldre jämförelsegruppen, där det istället är vanligare att tycka att sjukvårdsfrågan är viktig bland de som oroar sig över sin fysiska hälsa.

2.2 Skola och utbildning på andra plats

Skola och utbildning är den näst viktigaste samhällsfrågan för unga. För killar är det den enskilt viktigaste samhällsfrågan. Därutöver tycker unga som är 25–29 år att skola och utbildning är något viktigare än unga som är mellan 16–24 år. Det är vanligare i den äldre jämförelsegruppen att välja skola och utbildning som viktig samhällsfråga, än bland unga. Av de äldre anser 59 procent att skola och utbildning är viktig, jämfört med 48 procent av de unga. Även om skola och utbildning är en fortsatt viktig samhällsfråga, blir den något mindre viktig jämfört med tidigare. Det är en mindre andel både bland unga och i den äldre jämförelsegruppen som uppger att det är en av de viktigaste samhällsfrågorna jämfört med 2007 och 2013.

¹ Symptom på psykisk ohälsa består av ett sammanslaget index för de personer som uppgett att de varje dag eller flera gånger i veckan har besvär med huvudvärk, ont i magen eller känt sig stressade.

2.3 Migrations- och integrationsfrågan på tredje plats

Migrations- och integrationsfrågan hamnar på tredje plats över de viktigaste samhällsfrågorna bland unga. Det är vanligare bland killar än bland tjejer att tycka att frågan är viktig. Nästan varannan kille uppger att migrations- och integrationsfrågan är bland de tre viktigaste samhällsfrågorna i årets studie. Motsvarande andel för tjejer är en av tre. Av den äldre jämförelsegruppen tycker 36 procent att migration och integration är en av de viktigaste samhällsfrågorna idag, vilket är en något mindre andel jämfört med unga. Över tid ser vi en successiv ökning inom grupperna killar, tjejer, män och kvinnor, där alla grupper tycker att migration- och integrationsfrågan blir viktigare.

2.4 Klimatfrågan på fjärde plats

Nytt för årets studie är att klimatfrågan har fått ett eget alternativ som samhällsfråga. Vid tidigare undersökningar har klimatfrågan slagits ihop med miljöfrågan. I årets studie är det drygt var tredje ung person som uppger att klimatfrågan är en av de viktigaste samhällsfrågorna. Det finns en viss skillnad mellan könen, där andelen tjejer som uppger att klimatfrågan är en av de viktigaste samhällsfrågorna är större än andelen killar, se figur 2.2.

När klimatfrågan och miljöfrågan slås ihop i årets undersökning, tycker 35 procent att klimat- och miljöfrågorna är en av viktigaste frågorna i samhället. Det är en ökning från 2013 års studie. När resultatet i årets studie jämförs med resultatet i 2007 års studie finns det ingen ökning bland unga som tycker att det är en viktigare samhällsfråga. I årets studie framkommer det inte heller några skillnader mellan unga och äldres attityder. Även inom den äldre jämförelsegruppen har andelen som uppger att klimat- och miljöfrågorna är bland de viktigaste samhällsfrågorna ökat sedan 2013 års studie.

2.5 Jämställdhetsfrågan ny på topp fem

Ny fråga på ungas topp fem-lista över de viktigaste samhällsfrågorna är jämställdhet. Drygt var femte ung person uppger att jämställdhetsfrågan är en av de tre viktigaste samhällsfrågorna. Det finns dock stora skillnader mellan tjejers och killars attityder till jämställdhet som viktig samhällsfråga. Lite mer än var fjärde tjej tycker att jämställdhetsfrågan är en av de viktigaste samhällsfrågorna. Var tionde kille uppger i sin tur att jämställdhet är en av de

viktigaste frågorna, se figur 2.2. Jämställdhetsfrågan är också viktigare för unga som är mellan 16–24 år än för unga som är mellan 25–29 år.

2.5.1 Fler tjejer tycker att jämställdhet är en av de viktigaste samhällsfrågorna

Det är en större andel unga som tycker att jämställdhet är en viktig samhällsfråga idag jämfört med tidigare. En fördjupning av vilken grupp det är bland unga som framförallt tycker att jämställdhet är viktigt, visar att ökningen är begränsad till tjejer. I årets studie uppger drygt var fjärde tjej att jämställdhetsfrågan är en av de viktigaste samhällsfrågorna jämfört med var femte tjej 2007 och 2013. Motsvarande ökning finns inte inom gruppen killar där fortsatt drygt en av tio anger jämställdhet som en av de viktigaste samhällsfrågorna.

I jämförelse med den äldre gruppen är det vanligare att unga uppger jämställdhetsfrågan som en av de tre viktigaste samhällsfrågorna. Vi kan dock, i likhet med utvecklingen bland unga, se en ökning av andelen i den äldre jämförelsegruppen som tycker att jämställdhet är viktig samhällsfråga. Däremot är ökningen inte alls lika stor som inom gruppen med unga. Idag uppger 9 procent i den äldre jämförelsegruppen att jämställdhet är en av de viktigaste samhällsfrågorna jämfört med 6 procent 2013 och 2007. Precis som att ökningen inom gruppen unga var begränsad till tjejer, så är ökningen inom den äldre jämförelsegruppen också begränsad till kvinnor. Det är tjejer och kvinnor som i allt större utsträckning tycker att jämställdhet är en viktig samhällsfråga, medan killar och män ligger kvar på motsvarande nivåer som tidigare år.

2.6 Arbete och sysselsättning är inte längre bland de fem viktigaste samhällsfrågorna

Den samhällsfråga som har blivit allt mindre viktig för den unga generationen, är frågan om arbete och sysselsättning. I detta avsnitt visar vi att denna utveckling även gäller för den äldre jämförelsegruppen.

Var femte ung person tycker i årets studie att arbete och sysselsättning fortsatt är en av de viktigaste samhällsfrågorna. Det är vanligare bland killar än bland tjejer att tycka att frågan är viktig, och vanligare bland unga som är 20–29 år än

bland unga som är 16–19 år. Det är även vanligare bland unga som är arbetslösa än bland de som inte är det. Drygt var tredje arbetslös ung person uppger att arbete och sysselsättning är en av de tre viktigaste samhällsfrågorna jämfört med var femte ung person som inte är arbetslös. Även en större andel av unga som har utländsk bakgrund uppger att arbete och sysselsättning är en viktig samhällsfråga, jämfört med unga som har svensk bakgrund. Drygt var fjärde ung person som har utländsk bakgrund uppger att frågan är en av de viktigaste, jämfört med drygt var femte person som har svensk bakgrund.

Skillnaden i attityden till arbete och sysselsättning mellan unga med svensk och unga med utländsk bakgrund är ny i årets studie. I tidigare års studier har en sådan skillnad inte kunnat konstateras. Skillnaden baserat på bakgrund finns inte i den äldre jämförelsegruppen i årets studie utan återfinns bara inom gruppen unga.

2.6.1 Arbete och sysselsättning blir en mindre viktig samhällsfråga för befolkningen i sin helhet

Det blir allt färre unga som uppger att arbete och sysselsättning är en av de tre viktigaste samhällsfrågorna. I 2007 års studie uppgav unga att arbete och sysselsättning var den viktigaste samhällsfrågan. 2013 var det den näst viktigaste samhällsfrågan efter skola och utbildning. I årets studie tillhör frågan inte längre ungas fem viktigaste samhällsfrågor. Dessutom har andelen unga som tycker att frågan är en av de viktigaste samhällsfrågorna halverats. Vid 2007 och 2013 års studier uppgav varannan ung att det var en viktig fråga jämfört med var femte ung i det här årets studie. En fördjupad analys visar tydligt att det blir mindre vanligt att uppges arbete och sysselsättning som en av de viktigaste samhällsfrågorna, oavsett de ungas kön, ålder, bakgrund och sysselsättning även om frågan fortsatt är viktigare för vissa grupper av unga än för andra.

Precis som i gruppen unga, är det i den äldre jämförelsegruppen betydligt färre än tidigare som uppger att arbete och sysselsättning är en av de viktigaste samhällsfrågorna. Där har andelen sjunkit från 41 procent åren 2007 och 2013, till 25 procent i årets studie. Det är således en allt mindre andel i befolkningen i sin helhet som uppger att arbete och sysselsättning är en av de viktigaste samhällsfrågorna.

KAPITEL 3

TILLTRO TILL DET POLITISKA SYSTEMET

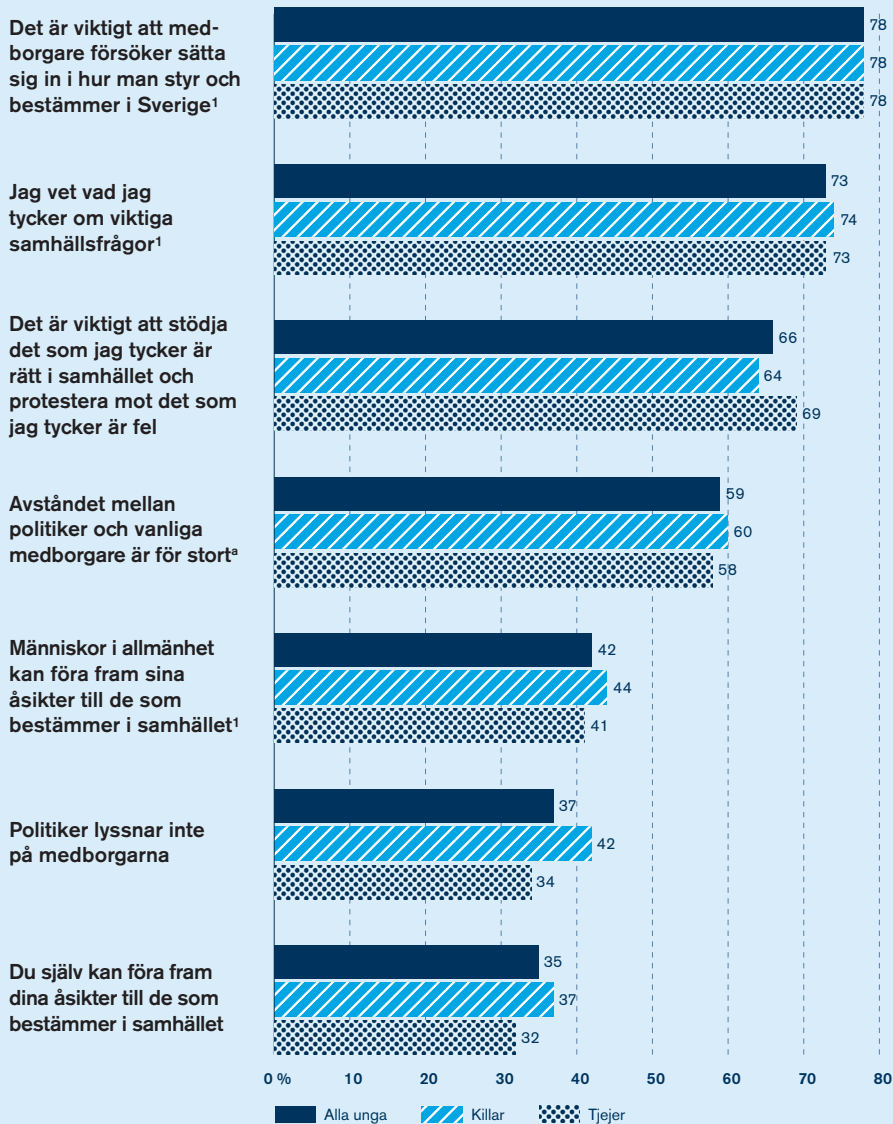
Tilltro till det politiska systemet

Det här kapitlet handlar om ungas attityder till det politiska systemet. Resultatet i kapitlet visar en ökning av andelen unga som tycker att människor i allmänhet, men även de själva, kan föra fram sina åsikter till beslutsfattare. Tjejers tilltro till sin egen förmåga att föra fram åsikter ökar dock inte lika mycket som killars, och tjejer halkar därför efter i den positiva attitydutvecklingen. Allt fler unga vet vad de tycker i viktiga samhällsfrågor. Unga tycker att det är viktigt att sätta sig in i hur Sverige styrs och att man ska stå upp för sina åsikter. Resultaten visar också att de unga som uppger att de saknar tilltro till det politiska systemet i allt större utsträckning tycker att avståndet mellan politiker och medborgare är för stort.

3.1 Unga tycker att människor i allmänhet kan påverka beslutsfattare mer än vad de själva kan

En väl fungerande demokrati förutsätter att det är möjligt att göra sin röst hörd och att samhällets beslutsfattare är beredda att lyssna till vad medborgarna tycker. Därför har respondenterna fått besvara frågor om vad de tror om sina egna möjligheter, samt om möjligheter för människor i allmänhet, att föra fram åsikter till beslutsfattare. Tilltron till den egna möjligheten att föra fram åsikter kallas i litteraturen om politisk deltagande för *politisk självtilltro*. Tilltron till andras möjligheter att föra fram åsikter till beslutsfattare kallas i sin tur för *politisk systemtilltro* (Abramson 1983, Verba, Schlozman & Brady 1995, Dalton 2014). Forskning visar att den politiska självtilltron och systemtilltron tillsammans bidrar till en ökad sannolikhet för att medborgare deltar i politiken (Putnam 2000, Valentino, Gregorowicz & Groenendyk 2009, Blais & St Vincent 2011).

Ungas politiska systemtilltro undersöks i frågan ”hur stor möjlighet tror du att människor i allmänhet har att föra fram sina åsikter till de som bestämmer i samhället?”. Av de unga uppger 42 procent att de tycker att människor i allmänhet kan föra fram sina åsikter till beslutsfattare. Nästan varannan ung



Källa: MUCF:s Attityd- och värderingsstudie 2018.

Kommentar 1: Skillnaden mellan tjejer och killar är inte statistiskt signifikant i denna fråga.

Kommentar a: I föregående studie var frågan formulerad "Klyftan mellan etablerade politiker och vanliga medborgare har blivit större.

FIGUR 3.1 Ungas attityder till det politiska systemet, efter kön, 16–29 år, 2018. Procent.

person i åldern 16–19 år tycker det, medan andelen är något lägre bland unga i åldern 20–29 år. Det framkommer inga skillnader mellan killar eller tjejer. En något större andel av unga med utländsk bakgrund (46 procent) tycker att människor i allmänhet kan påverka beslutsfattare än unga med svensk bakgrund (42 procent).

Ungas politiska självtilltro undersöks i frågan ”hur stor möjlighet tycker du att du själv har att föra fram dina åsikter till de som bestämmer i samhället”. Drygt var tredje ung person uppger att de själva har möjlighet att föra fram sina åsikter till beslutsfattare. Det är vanligare att killar tycker så än tjejer, se figur 3.1.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att unga i något mindre utsträckning uppger att de har möjligheter att själva föra fram åsikter till beslutsfattare än vad unga tycker att människor i allmänhet har. Unga (16–29 år) har alltså en lägre politisk självtilltro än politisk systemtilltro. Den skillnaden finns inte i den äldre jämförelsegruppen (30–74 år).

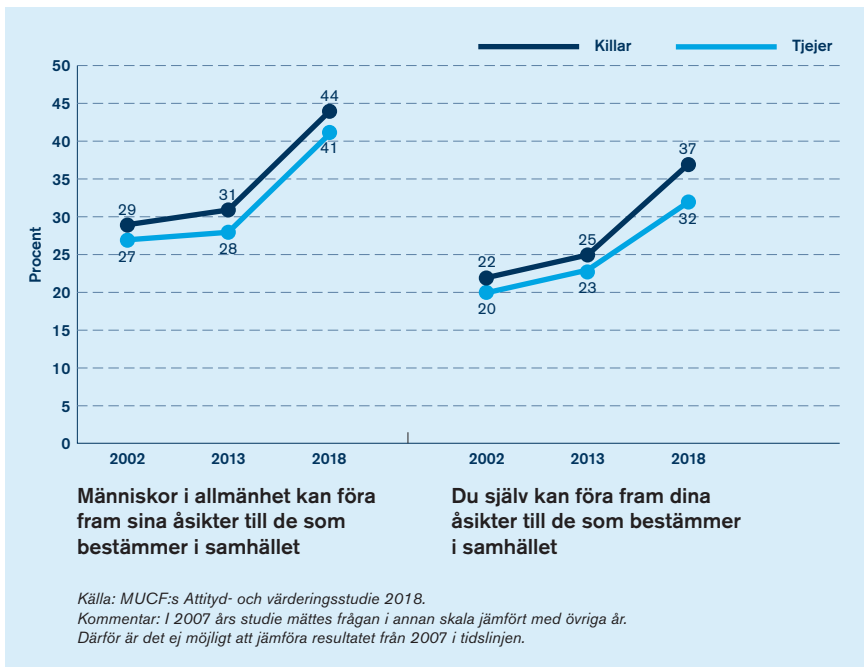
Det framkommer inga skillnader mellan ungas och den äldre jämförelsegruppens inställning till att människor i allmänhet kan föra fram åsikter till beslutsfattare, varken i årets studie eller i tidigare studier. Däremot är det en större andel i den äldre jämförelsegruppen som tycker att de själva kan föra fram åsikter till beslutsfattare än vad unga tycker att de kan. I den äldre jämförelsegruppen uppger 41 procent att de kan det, jämfört med 35 procent av de unga. Den skillnaden har inte funnits vid tidigare attityd- och värderingsstudier och vidareutvecklas i nästa avsnitt.

3.1.1 Fler unga tycker att de själva kan påverka beslutsfattare, men tjejer halkar efter

I årets studie tycker unga att de i större utsträckning själva kan föra fram åsikter till beslutsfattare jämfört med i 2013 och 2002 års studier. År 2013 tyckte knappt en av fyra unga att de kunde föra fram sina åsikter till beslutsfattare. I årets studie tycker drygt var tredje ung att de kan föra fram sina åsikter. Nytt för årets studie är att det är vanligare att killar uppger att de kan föra fram sina åsikter till beslutsfattare än att tjejer gör det. Både andelen killar och tjejer som uppger att de kan föra fram sina åsikter till beslutsfattare ökar, men tjejer halkar efter något i utvecklingen. För första gången upplever

tjejer att de i mindre utsträckning kan föra fram sina åsikter till beslutsfattare i jämförelse med killar, se figur 3.2. Tidigare års skillnader mellan tjejer och killar har inte varit statistiskt signifikanta.

Vid 2013 och 2002 års undersökningar fanns det inga skillnader mellan unga och den äldre jämförelsegruppen avseende möjligheten att själva föra fram åsikter till beslutsfattare. Det förändras i årets studie. Precis som för unga ökar andelen i den äldre gruppen som tycker att de själva kan föra fram åsikter till beslutsfattare. Dock tycker äldre i större utsträckning att de kan föra fram sina åsikter till de som bestämmer än vad unga tycker. Att det finns en skillnad mellan unga och den äldre jämförelsegruppen vad avser sina egna möjligheter att föra fram åsikter är nytt för årets studie. Skillnaden förklaras av att tjejers politiska självförtroende inte ökar i samma utsträckning som killars, mäns och kvinnors.



FIGUR 3.2 Andel unga som instämmer i påståendet att människor i allmänhet kan föra fram sina åsikter till beslutsfattaren samt andel unga som instämmer i påståendet att du själv kan föra fram dina åsikter, efter kön, 16–29 år, 2002–2018. Procent.

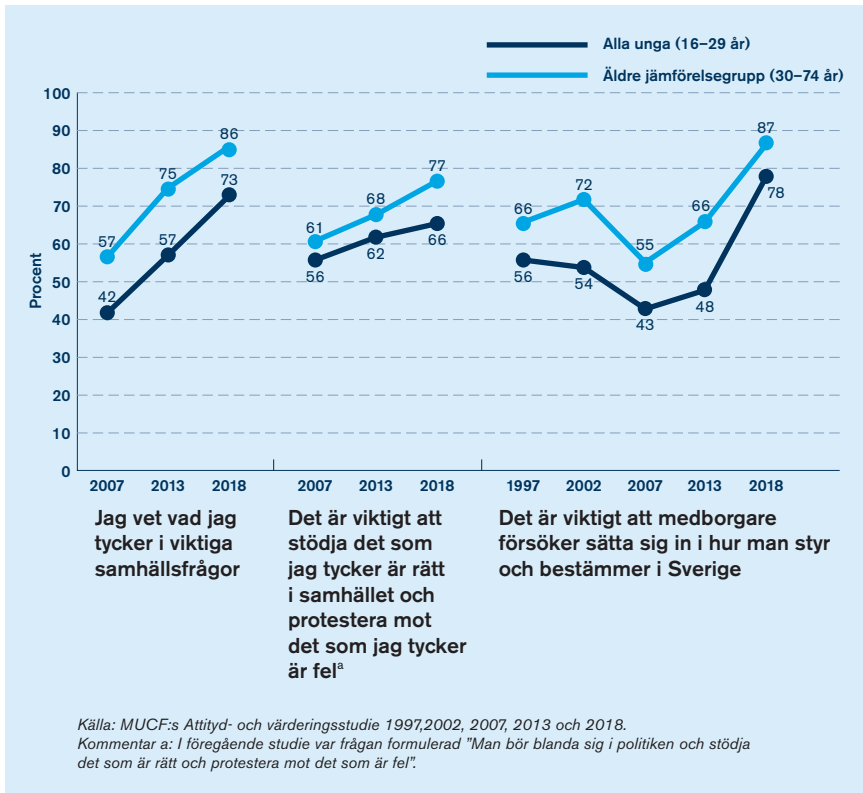
3.2 Fler unga tycker att det är viktigt att stå upp för sina åsikter i samhället

En bidragande motivation till att delta i politiken är att veta vad en själv tycker om viktiga samhällsfrågor. Tre av fyra unga vet idag vad de tycker om viktiga samhällsfrågor, se figur 3.1. Unga i åldern 25–29 år vet vad de tycker i något större utsträckning än unga i åldern 16–24 år. När utvecklingen studeras över tid, är det allt fler unga som vet vad de tycker om viktiga samhällsfrågor. Ökningen sker även i den äldre jämförelsegruppen. Samtidigt kan konstateras att det i alla undersökningar genom åren varit vanligare att äldre vet vad de tycker än att unga vet.

Andelen unga som tycker att det är viktigt att medborgare sätter sig in i hur man styr och bestämmer i Sverige ökar. Nästan fyra av fem unga håller med om detta idag. Det är den största andelen sedan frågan började ställas i attityd- och värderingsstudien år 1997, se figur 3.3. Även i den äldre jämförelsegruppen är det fler idag än tidigare som tycker att det är viktigt att medborgare sätter sig in i hur man styr och bestämmer i Sverige.

Det sker en ökning av både andelen unga och äldre som tycker att det är viktigt att stödja det som de tycker är rätt i samhället och protestera mot det som de tycker är fel. Andelen som instämmer i påståendet är större bland killar än bland tjejer, samt bland unga i åldern 16–19 än bland unga i åldern 20–29 år.

Resultaten kan tolkas som att både unga och den äldre jämförelsegruppen i allt större utsträckning tycker att medborgare bör involvera sig i politiken. Äldre tycker det i större utsträckning än vad unga tycker. Att den äldre jämförelsegruppen tycker att det är viktigare att delta i politiken än unga, är en skillnad som återfinns över tid. Det indikerar att ungas attityder till deltagande i politiken är en så kallad livscykeleffekt. Livscykeleffekten betyder att skillnaden mellan äldre och unga är konstant över tid, men att attityderna ändras allteftersom en enskild generation blir äldre.



FIGUR 3.3 Attityder till medborgares deltagande i politiken, 16–29 år och 30–74 år, 1997–2018. Procent.

3.2.1 Var tredje ung tycker inte att politiker lyssnar på medborgarna

En ny fråga som ställts i 2018 års undersökning är i vilken utsträckning respondenterna instämmer i påståendet att ”politiker lyssnar inte på medborgarna”. Drygt var tredje ung instämmer i det påståendet. Det är vanligare att killar upplever att politiker inte lyssnar, än att tjejer gör det, se figur 3.1. Den äldre jämförelsegruppen instämmer i större utsträckning i påståendet än unga. Nästan hälften av personerna i den äldre jämförelsegruppen tycker inte att politiker lyssnar på medborgare.

Det sker en ökning av andelen unga som tycker att avståndet mellan politiker och medborgare är för stort. Av unga i den här studien anger 59 procent av dem att avståndet mellan politiker och medborgare är för stort, jämfört med 50 procent i 2013 års studie. Det förekommer inga skillnader mellan könen men det finns en skillnad i de ungas ålder. Varannan ung i åldern 16–19 år anser att avståndet är för stort. Det är en något större andel av unga i åldern 20–24 år som tycker att avståndet är för stort, 59 procent. Störst andel som instämmer i påståendet uppvisar unga som är mellan 25–29 år, 66 procent. Ungar med svensk bakgrund tycker i större utsträckning att avståndet är för stort än unga med utländsk bakgrund, 61 respektive 54 procent.

3.2.2 Unga utan tilltro till det politiska systemet tycker att avståndet mellan medborgare och politiker är för stort

Under åren 2002–2013 har andelen unga och äldre som tyckt att avståndet mellan vanliga medborgare och politiker är för stort, varit konstant.² Det förändras i årets undersökning. Idag är det vanligare att unga tycker att avståndet mellan vanliga medborgare och politiker är för stort, än vad unga tidigare gett uttryck för. Liknande ökning sker inte i den äldre jämförelsegruppen.

En fördjupning av vilka unga det är som instämmer i påståendet över tid, visar att ökningen är begränsad till de unga som saknar tilltro till att de själva eller människor i allmänhet kan föra fram åsikter till beslutsfattare. Av dessa unga är det 68 procent som uppger att de tycker att avståndet mellan människor och politiker är för stort. Lite drygt hälften av den gruppen tyckte så i 2013 och 2002 års studier. Det finns ingen skillnad i årets studie jämfört med tidigare år för de unga som har tilltro till att det går att föra fram åsikter till beslutsfattare. Att det är en större andel unga 2018 som tycker att avståndet mellan medborgare och politiker är för stort, drivs fram enbart av de unga som saknar tilltro till att det går att föra fram åsikter till beslutsfattare.

Resultatet tolkas som att de unga som saknar tilltro till det politiska systemet idag ger uttryck för en något mer negativ attityd till politikernas relation till medborgare, jämfört med tidigare.

² I tidigare års attityd- och värderingsstudier har frågan varit formulerad som "Klyftan mellan etablerade politiker och vanliga medborgare har blivit större".

KAPITEL 4

PERSONLIG TRYGGHET OCH DROGER

Personlig trygghet och droger

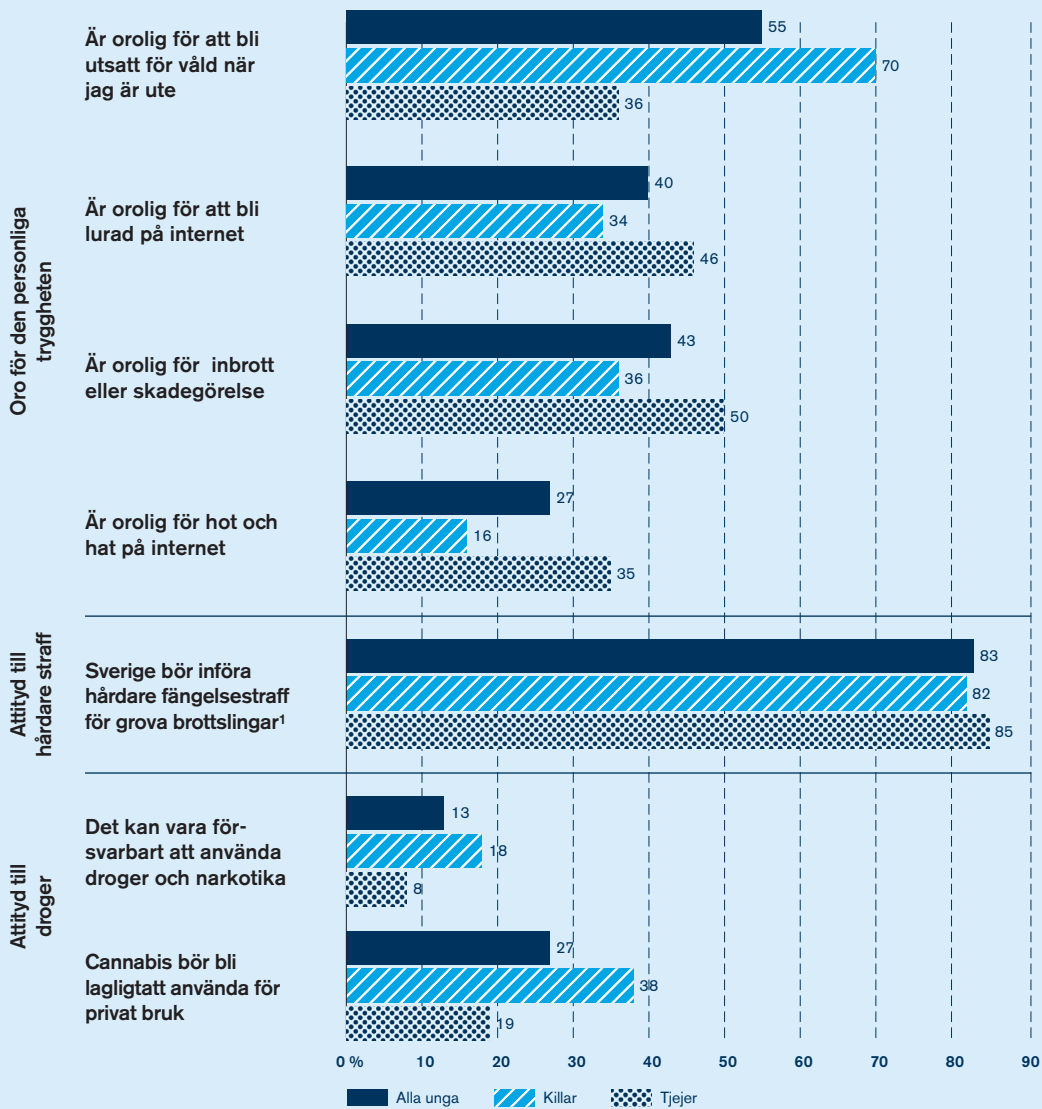
Det här kapitlet handlar om ungas attityder till personlig trygghet och droger. Resultaten visar att allt fler unga uppvisar en oro för den personliga tryggheten. Det är generellt sett vanligare att tjejer oroar sig för att bli utsatt för brott och hot, än att killar gör det. Det är dock dubbelt så vanligt att killar oroar sig för att bli utsatta för våld när de är ute. Vi ser även att en stor andel av de unga tycker att grova brottslingar ska få hårdare fängelsestraff. Resultaten i kapitlet visar också att allt fler unga uppvisar en tillåtande attityd till droger och narkotika.

4.1 Vanligare att tjejer oroar sig för sin personliga trygghet, men vanligare att killar oroar sig för våld när de är ute

I tre av fyra frågor kring oro för den personliga tryggheten är det en större andel tjejer än killar som uppger att de är oroliga. Det är vanligare att tjejer oroar sig för att bli utsatta för hot och hat på internet, att bli drabbade av inbrott eller skadegörelse samt för att bli lurade på internet, än att killar gör det.³ Det är framförallt oron för att bli utsatt för hot och hat på internet som skiljer tjejer och killar åt. Det är dubbelt så vanligt att tjejer oroar sig för detta än att killar gör det.

Förhållandet är det omvända vad gäller oron för att bli utsatt för våld när man är ute. Drygt två av tre killar uppger en oro för att bli utsatta för våld när de är ute. Det är dubbelt så vanligt att killar uppger denna oro, jämfört med tjejer. Det är vanligare att unga (16–29 år) oroar sig för att bli utsatta för våld när de är ute än att äldre (30–74 år) gör det. Hela skillnaden mellan unga och äldre förklaras av killars stora orosnivå. Till skillnad från resultatet i gruppen unga, är det vanligare att kvinnor i den äldre jämförelsegruppen oroar sig för

³ Frågan lyder "Ibland oroar vi oss för att saker ska hända. Har du under de senaste 6 månaderna varit orolig för något av följande". Svartalternativen till frågorna är: "Ja, ofta", "Då och då" samt "Nej, aldrig". De som uppgett de två förstnämnda alternativen har kategoriserats som oroliga.



Källa: MUCF:s Attityd- och värderingsstudie 2018.

Kommentar 1: Skillnaden mellan tjejer och killar är inte statistiskt signifikant i denna fråga.

FIGUR 4.1 Ungas oro för personlig trygghet samt ungas attityder till hårdare straff och droger, efter kön, 16–29 år, 2018. Procent.

att bli utsatta för våld ute, än män. Hälften av alla kvinnor oroar sig för att bli utsatta för våld när de är ute jämfört med var tredje man. Tjejer oroar sig i samma utsträckning som männen gör i den äldre jämförelsegruppen.

4.2 Allt fler unga uppger att de är oroliga för sin personliga trygghet

I kapitlet om viktiga samhällsfrågor konstateras det att var femte ung person tycker att trygghet, lag och ordning är en av de tre viktigaste samhällsfrågorna just nu. Det är en ökning i jämförelse med 2007 och 2013 års studier, där 15 procent uppgav samma sak.

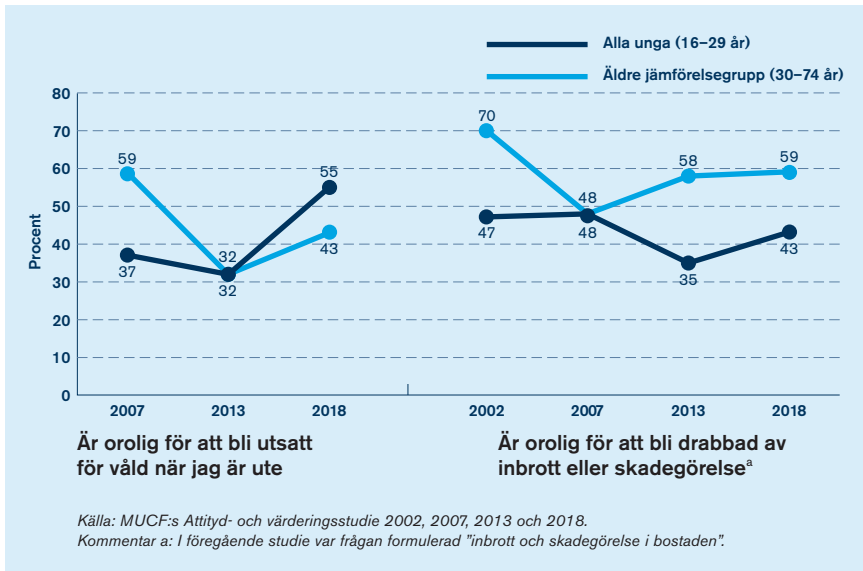
Att allt fler unga uppger trygghet som en av de viktigaste samhällsfrågorna, skulle kunna tyda på att allt fler unga oroar sig för sin egen trygghet. När siffror från årets studie jämförs med tidigare års siffror om ungas oro för sin personliga trygghet, kan det konstateras att den oron ökar.

Andelen unga som är oroliga för att bli utsatta för våld när de är ute har ökat sedan år 2013. Då uppgav en av tre unga att de oroade sig för att bli utsatta för våld. I årets studie gör varannan ung det. En liknande ökning ser vi även inom den äldre jämförelsegruppen, men där är ökningen inte lika kraftig som för unga, se figur 4.2.

Det finns inga större skillnader i ungas oro för att bli utsatta för inbrott eller skadegörelse under åren 2002–2018, utöver att det var en något lägre andel som oroade sig för detta vid 2013 års studie. Årets studie är den första där vi ställer frågor om oro för att bli lurade på internet samt oro för att bli utsatt för hot och hat på internet. För dessa frågor är det därför inte möjligt att göra några jämförelser över tid.

4.3 Fler unga vill ha hårdare fängelsestraff för grova brottlingar

Tätt sammankopplat med utvecklingen av hur stor vikt unga lägger vid samhällsfrågan trygghet, lag och ordning, är utvecklingen av ungas attityder till straff för de som bryter mot lagen. Resultatet i årets studie visar att en större andel unga idag uppger att det borde införas hårdare fängelsestraff för grova brottlingar, jämfört med tidigare.



FIGUR 4.2 Andel som ofta, eller då och då, är oroliga för våld när de är ute/inbrott eller skadegörelse, 16-29 år och 30-74 år, 2002-2018. Procent.

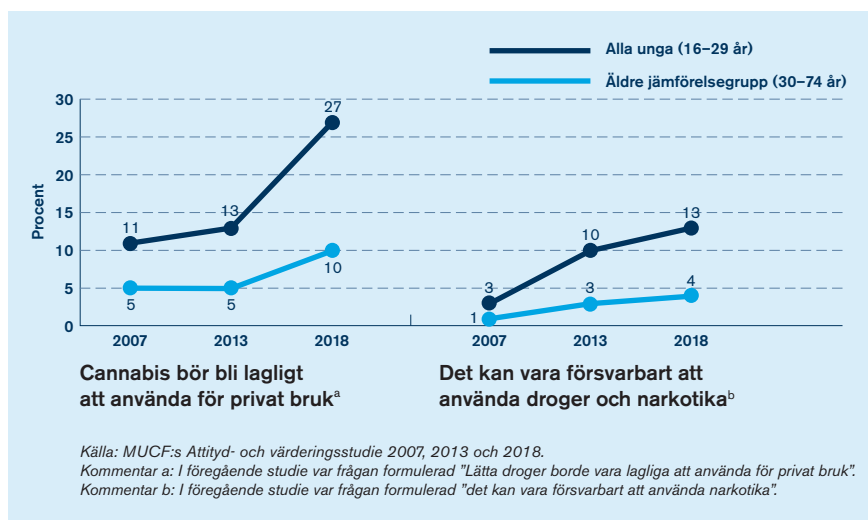
Årets studie visar att drygt 80 procent av alla unga tycker att Sverige bör införa hårdare fängelsestraff för grova brottslingar, se figur 4.1. Det framkommer inga skillnader mellan tjejers och killars attityder. Det är något vanligare att unga som är 16-19 år vill se hårdare fängelsestraff. Av de unga i den åldern vill 87 procent ha hårdare fängelsestraff jämfört med 84 procent av unga som är 20-24 år och 80 procent av unga som är 25-29 år.

Andelen unga som vill se hårdare fängelsestraff för grova brottslingar har ökat från 70 procent 2013 till 83 procent i årets studie. Det framträder inga attitydskillnader mellan unga och den äldre jämförelsegruppen i den här frågan. Även i den äldre gruppen är det fler som tycker att grova brottslingar borde få hårdare straff, jämfört med vad äldre tyckt vid tidigare studier.

4.4 Allt fler unga har en tillåtande attityd till droger

För varje studie sedan 2007 har allt fler unga uppvisat en tillåtande attityd till att använda droger och narkotika. Det visar sig till exempel genom att det är en något större andel unga i år än tidigare år som uppger att det kan vara försvarbart att använda droger och narkotika. Någon sådan ökning sker inte i den äldre jämförelsegruppen.

Att allt fler unga tycker att det kan vara försvarbart att använda droger och narkotika, återspeglas även i ungas attityder till att legalisera cannabis. Från föregående års studie ser vi en fördubbling av andelen unga som uppger att cannabis bör bli lagligt att använda för privat bruk. Vi ser en liknande utveckling i den äldre jämförelsegruppen där något fler äldre tycker att cannabis bör bli lagligt jämfört med tidigare, men ökningen är inte lika kraftig som i gruppen unga.



FIGUR 4.3 Andel som instämmer i påståendet att det kan vara försvarbart att använda droger och narkotika samt andel som instämmer i påståendet att cannabis bör bli lagligt att använda för privat bruk, 16-29 år och 30-74 år, 2002-2018. Procent.

4.4.1 Killar har en mer tillåtande attityd till droger än tjejer

När attityder till droger studeras inom gruppen unga är det tydligt att killar uppvisar en mer tillåtande attityd till att använda droger än vad tjejer gör. Drygt var femte kille instämmer i påståendet att det kan vara försvarbart att använda droger och narkotika. Motsvarande andel bland tjejer är knappt en av tio.

Det finns också en tydlig attitydskillnad mellan killar och tjejer vad avser inställningen till om cannabis bör legaliseras för privat bruk. Drygt var tredje kille tycker att det bör bli lagligt att använda cannabis jämfört med knappt var femte tjej, se figur 4.1. Motsvarande skillnad finns även i den äldre jämförelsegruppen. Det är vanligare att män har en tillåtande attityd till droger än att kvinnor har det. Exempelvis tycker 12 procent av männen att cannabis bör bli lagligt jämfört med två procent av kvinnorna.

KAPITEL 5

INVANDRING OCH INVANDRARE

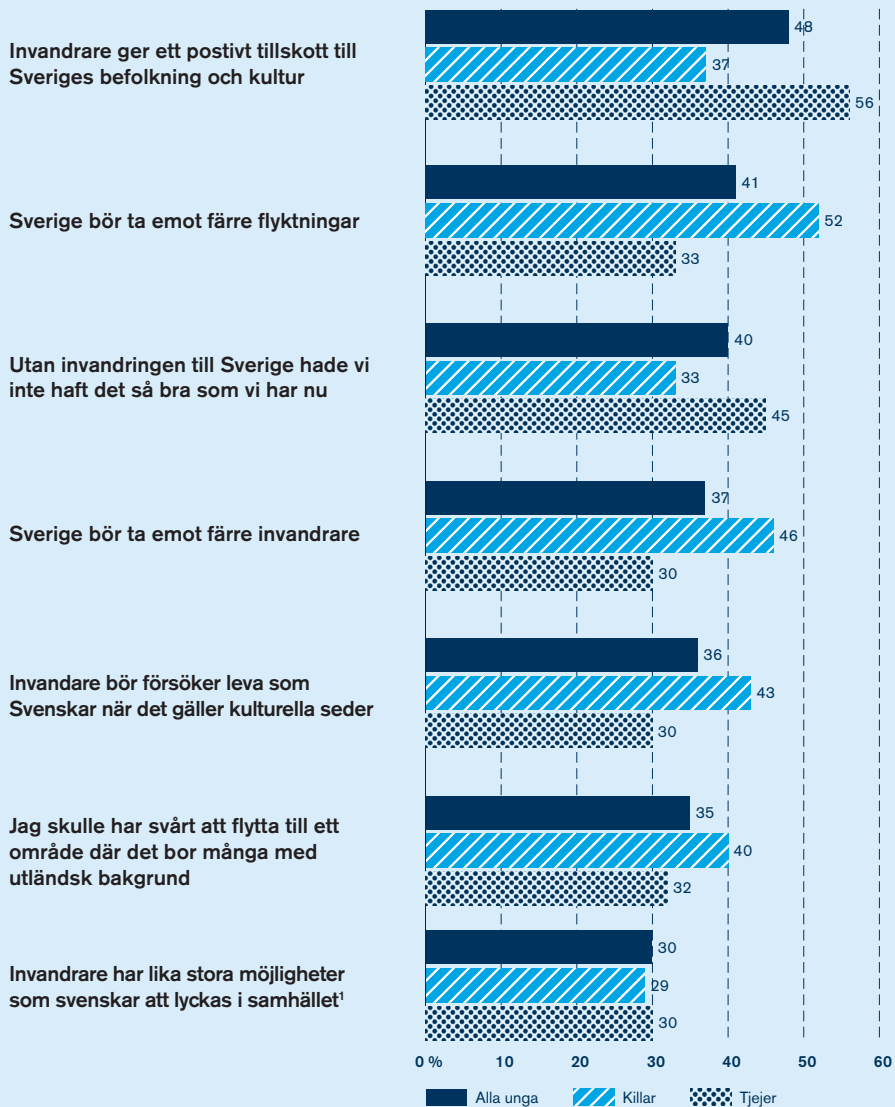
Invandring och invandrare

Det här kapitlet handlar om ungas attityder till invandring och invandrare. I kapitel två konstaterades det att samhällsfrågan migration och integration är den tredje viktigaste samhällsfrågan för unga. Andelen unga som uppger detta har ökat gradvis, från 21 procent år 2007 till 41 procent år 2018. Både tjejer och killar lägger en allt större vikt vid migrations- och integrationsfrågan. I det här kapitlet har vi ställt fördjupade frågor inom detta samhällsområde, men där enkätfrågorna varit formulerade utifrån begreppen invandrare och invandring. Av den anledningen används begreppen invandrare och invandring i detta kapitel.

Resultaten i det här kapitlet visar att de flesta unga har en ganska positiv attityd till invandring och invandrare. Det är vanligare att unga har en positiv än en negativ attityd till frågan. Det är betydligt vanligare bland tjejer än bland killar med en positiv attityd. Skillnaden mellan tjejer och killars attityd har ökat över tid, när andelen tjejer med positiv attityd ökar, medan killars generella attityd ligger konstant över tid. Det är vanligare att unga med utländsk bakgrund har en positiv attityd än unga med svensk bakgrund.⁴ Vi gör också tolkningen att andelen unga med en positiv attityd till ett mångkulturellt samhälle ökar.

Resultaten visar även att den attitydskillnad unga tidigare haft gentemot flyktingar respektive invandrare har försvunnit. Det var tidigare vanligare med en positiv attityd till att Sverige tar emot flyktingar, jämfört med att ta emot invandrare. Idag uppger fler unga att Sverige bör ta emot färre flyktingar än tidigare. Av den anledningen har tidigare skillnader mellan ungas attityderna till flyktingar respektive invandrare försvunnit i årets studie.

⁴ Andelen unga med utländsk bakgrund ökar i gruppen unga, jämfört med tidigare. Det är dock inte enbart den gruppens attityder som driver fram några förändringar i invandningsfrågor i gruppen unga som helhet. De skiljer sig inte heller från unga med svensk bakgrund i alla frågor.



Källa: MUCF:s Attityd- och värderingsstudie 2018.

Kommentar 1: Skillnaden mellan tjejer och killar är inte statistiskt signifikant i denna fråga.

FIGUR 5.1 Ungas attityder till invandring och invandrare, efter kön, 16–29 år, 2018. Procent.

5.1 Tjejer har en betydligt mer positiv attityd till invandring och invandrare än vad killar har

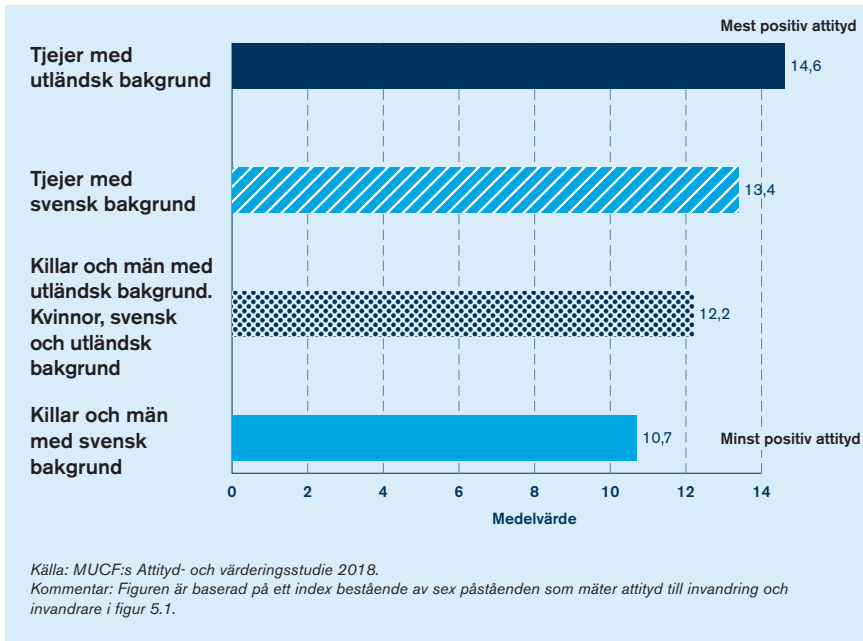
För att skatta generell attityd till invandring och invandrare använder vi ett index där vi lagt ihop svaren på sex av frågorna i enkäten. Med hjälp av indexet kan vi skilja på attityder hos olika grupper, utifrån kön och ålder och utländsk bakgrund.

Frågorna i kapitlet ställdes för första gången i attityd- och värderingsstudien 2007. Analyser visar att de sex frågorna tillsammans fungerar bra att använda som ett mått på en generell attityd till invandring och invandrare.⁵

Resultaten visar att det är vanligare att unga har en positiv attityd till invandring och invandrare än att de har en negativ attityd. Tjejer har en betydligt mer positiv attityd än killar. Unga (16–29 år) har generellt sett en mer positiv attityd till invandring och invandrare jämfört med den äldre jämförelsegruppen (30–74 år). Denna skillnad är begränsad till att tjejer har en mer positiv attityd jämfört med kvinnor. Det är ingen skillnad mellan killar och män, som båda har en mindre positiv attityd än tjejer och kvinnor.

Skillnader i attityder mellan grupper blir mer komplicerade när vi tar hänsyn till utländsk bakgrund. Tjejer, killar och män som själva har utländsk bakgrund har en mer positiv attityd till invandring och invandrare än motsvarande grupper med svensk bakgrund. Kvinnor har dock en lika positiv attityd, oavsett bakgrund. De grupper där vi kan påvisa skillnader i generell attityd till invandrare och invandring visas i figur 5.2. Mest positiv attityd till invandring och invandrare har tjejer med utländsk bakgrund. Minst positiv attityd har killar och män med svensk bakgrund.

⁵ Sex av påståendena i enkäten om invandrare och invandring ger uttryck för en mer eller mindre positiv attityd till invandrare och invandring. Mer om de tekniska detaljerna bakom indexkonstruktionen finns att läsa i delrapportens bilaga på www.mucf.se.



FIGUR 5.2 Generell attityd till invandring och invandrare, efter kön, ålder och utländsk/svensk bakgrund, 16–29 år och 30–74 år, 2018. Medelvärde.

5.2 Fler unga tycker att invandringen är bra för Sverige

Två av påståendena i enkäten ger svar på om unga tycker att invandring är bra för Sverige; ”invandrare ger ett positivt tillskott till Sveriges befolkning och kultur” och ”utan invandringen till Sverige hade vi inte haft det så bra som vi har det nu”. Andelen unga som håller med om dessa påståenden har ökat sedan 2013 års studie, men ökningen är begränsad till tjejer. Det innebär att det bara är tjejer som instämmer i påståendena i större utsträckning idag än 2013.

Nästan hälften av alla unga tycker att invandrare är ett positivt tillskott till Sverige, medan ungefär en av fyra inte håller med. En större andel unga uppger också att vi inte skulle ha haft det så bra som nu utan invandringen

(40 procent), än andelen unga som tycker tvärtom (30 procent).⁶ I båda dessa frågor ser vi samma mönster för tjejer och killar som för de flesta frågor kring invandring och invandrare; det är vanligare bland tjejer än bland killar att ha en positiv attityd. Killar har en mindre positiv attityd jämfört med såväl tjejer som män och kvinnor i den äldre jämförelsegruppen. Av tjejerna, kvinnorna och männen är det 44 procent som tycker att vi inte skulle ha haft det lika bra i Sverige utan invandringen, medan 33 procent av killarna håller med om detta.

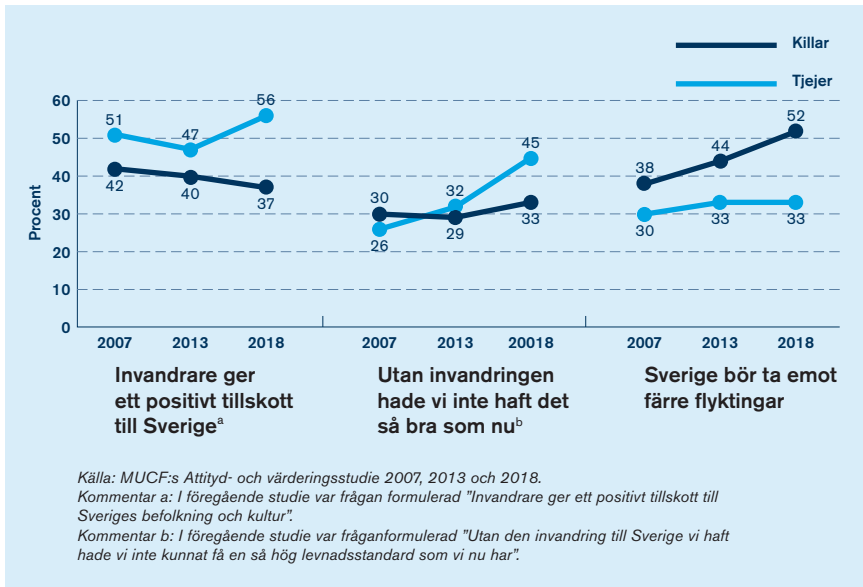
Unga med utländsk bakgrund håller med om båda de två påståendena i större utsträckning än unga med svensk bakgrund. I den äldre jämförelsegruppen finns det ingen skillnad mellan personer med utländsk eller svensk bakgrund i frågan om vi skulle ha haft det lika bra i Sverige utan invandring. Däremot är det en större andel i den äldre jämförelsegruppen som har utländsk bakgrund som uppger att invandrare är ett positivt tillskott till Sverige, jämfört med de som är födda i Sverige.

5.2.1 Skillnaden mellan tjejer och killars attityder ökar när andelen tjejer med positiv attityd ökar

I kapitlet har det konstaterats att det är vanligare att tjejer har en mer positiv attityd till invandring och invandrare än killar. Skillnaden mellan tjejer och killar ökar mellan 2013 och 2018 års studier, se figur 5.3. I figuren visas också ungas attityder till att Sverige bör ta emot färre flyktingar. I det påståendet ökar också skillnaderna mellan tjejer och killar, där killars attityd förändras. Killar tycker i allt större utsträckning att Sverige bör ta emot färre flyktingar, medan tjejers attityder inte förändras under perioden.

Könsskillnaden inom den äldre jämförelsegruppen är ganska liten även om det är något vanligare att kvinnor har en positiv attityd än att män har det. Attitydskillnaderna mellan kvinnor och män ökar inte heller i motsvarande utsträckning som den gör mellan tjejer och killar. I den äldre jämförelsegruppen ökar andelen som instämmer i att vi inte hade haft det så bra utan invandringen. Andelen äldre som instämmer i detta ökar från 37 procent år 2013

⁶ Siffrorna i detta stycke är uträknade exklusive de som svarat det neutrala mittenalternativet i enkäten.



FIGUR 5.3 Andel som instämmer i påståendena att "invandrare ger ett positivt tillskott till Sverige", "utan invandringen hade vi inte haft det så bra som nu", samt "Sverige bör ta emot färre flyktingar", efter kön, 16–29 år, 2007–2018. Procent.

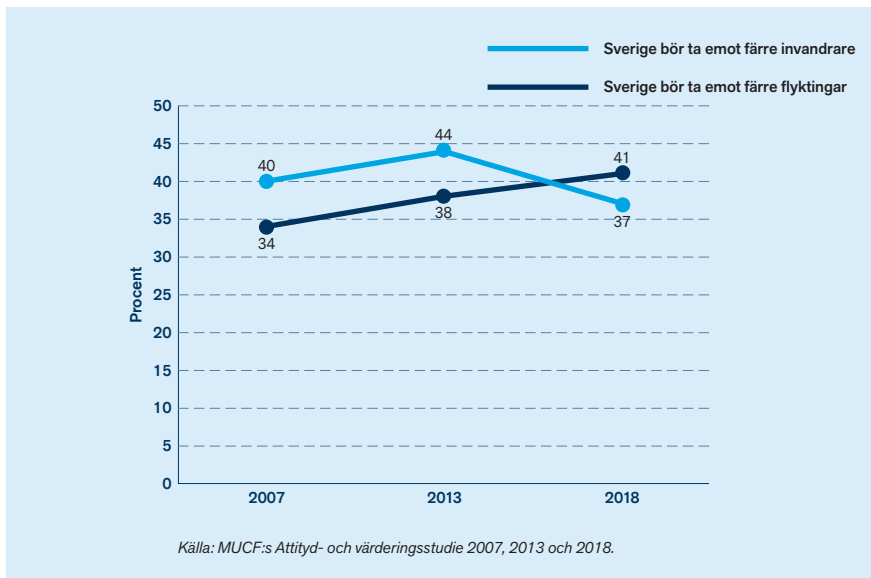
till 45 procent i årets studie. Förändringen drivs framförallt av kvinnor. I övrigt framkommer inga förändringar för den äldre jämförelsegruppen med avseende på invandring och invandrare sedan förra undersökningen år 2013.

5.2.2 Det är inte längre vanligare att unga är mer positiva till att ta emot flyktingar än att ta emot invandrare

I undersökningen frågar vi både om Sverige bör ta emot färre invandrare, och om Sverige bör ta emot färre flyktingar. Vilken distinktion unga gör mellan de två begreppen kan vi inte veta säkert. Det är troligt att ungas tolkningar påverkas av de debatter om arbetskraftinvandring och flyktingmottagande som har förts under olika tidsperioder.

För drygt tio år sedan var det vanligare att unga hade en positiv attityd till att ta emot flyktingar, jämfört med att ta emot invandrare. År 2007 tyckte 34 procent av alla unga att Sverige borde ta emot färre flyktingar, jämfört med 40 procent som tyckte att Sverige borde ta emot färre invandrare. I årets studie framträder inte längre denna skillnad. År 2018 finns det istället indikationer på att det omvända gäller jämfört med 2007, men attitydskillnaderna är inte statistisk signifikanta, se figur 5.1.

Mellan år 2007 och 2013 ökade andelen unga som instämde i påståendet för både flyktingar och invandrare. Sedan 2013 har andelen som tycker att Sverige ska ta emot färre flyktingar ökat bland killar, samtidigt som andelen unga som tycker att Sverige ska ta emot färre invandrare har minskat.



FIGUR 5.4 Andel unga som instämmer i påståendena att "Sverige bör ta emot färre flyktingar", respektive "Sverige bör ta emot färre invandrare", 16–29 år, 2007–2018. Procent.

Till skillnad från unga med svensk bakgrund, är det bland unga med utländsk bakgrund vanligare att vara mer positiv till invandring än till flyktingmottagning. Av unga med utländsk bakgrund anser 38 procent att Sverige bör ta emot färre flyktingar, men 29 procent av dem anser att Sverige bör ta emot färre invandrare.

5.3 Fler unga har en positiv attityd till ett mångkulturellt samhälle

Det finns två frågor i enkäten som kan tolkas som att de mäter attityder till ett mångkulturellt samhälle; ”Invandrare bör försöka leva som svenska när det gäller kulturella seder” och ”Jag skulle ha svårt att flytta till ett område där det bor många med utländsk bakgrund”.

En allt mindre del av gruppen unga uppger att invandrare bör leva som svenskar när det gäller kulturella seder. Resultatet kan tolkas som att allt fler unga har en positiv attityd till ett mångkulturellt samhälle. En dryg tredjedel av alla unga anser att invandrare bör försöka leva som svenskar när det gäller kulturella seder, se figur 5.1. Det är en minskning sedan år 2013, då andelen var 41 procent. I den här frågan är minskningen begränsad till tjejer, medan killars attityd inte har förändrats. Skillnaderna mellan tjejers och killars attityder ökar därmed i denna fråga. I årets studie är det betydligt vanligare att killar tycker att invandrare bör försöka leva som svenskar när det gäller kulturella seder, än att tjejer tycker det. I den äldre jämförelsegruppen framkommer ingen förändring över tid. Nästan hälften av de äldre håller med om att invandare bör leva som svenskar när det gäller kulturella seder.

Vi frågar också om man skulle ha svårt att flytta till ett område där det bor många med utländsk bakgrund. En dryg tredjedel av de unga skulle ha svårt att göra det. Det är en tydlig minskning sedan år 2013, då andelen var 44 procent. Även detta skulle kunna tolkas som att allt fler har en positiv attityd till ett mångkulturellt samhälle, även om också andra tolkningar är möjliga. Detta är den enda frågan kring invandring och invandrare där andelen killar med en positiv attityd ökar. Dock är det fortfarande vanligare bland killar än bland tjejer att uppge att man skulle ha svårt att flytta till ett område där det bor många med utländsk bakgrund, se figur 5.1.

I den äldre jämförelsegruppen är det 42 procent som skulle ha svårt att flytta till ett område där det bor många med utländsk bakgrund. Ingen förändring över tid kan konstateras.

5.3.1 Unga med utländsk bakgrund har samma attityd som unga med svensk bakgrund till invandrades anpassning till svenska kulturella seder och flyktingmottagande

I de flesta frågor som ställs om invandring och invandrare, är det vanligare att unga med utländsk bakgrund har en positiv attityd, jämfört med unga med svensk bakgrund. I två av påståendena i enkäten skiljer sig dock inte inställningen mellan unga med utländsk och svensk bakgrund åt; ”Invandrare bör försöka leva som svenskar när det gäller kulturella seder” och ”Sverige bör ta emot färre flyktingar”.

I kapitlet beskrivs att en allt mindre andel av alla unga tycker att invandrare bör försöka leva som svenskar. Det finns inte heller några skillnader mellan tjejer med utländsk respektive svensk bakgrund. Detsamma gäller för killar med olika bakgrund. Inte heller i attityden till flyktingar skiljer sig unga med utländsk bakgrund från unga med svensk bakgrund. Däremot konstaterades det i avsnitt 5.2 att det är vanligare att unga med utländsk bakgrund har en positiv attityd till invandring än att unga med svensk bakgrund har det.

KAPITEL 6

JÄMSTÄLLDHET, SEXUELL LÄGGNING OCH KÖNSNEUTRALT PRONOMEN

Jämställdhet, sexuell läggning och könsneutralt pronomen

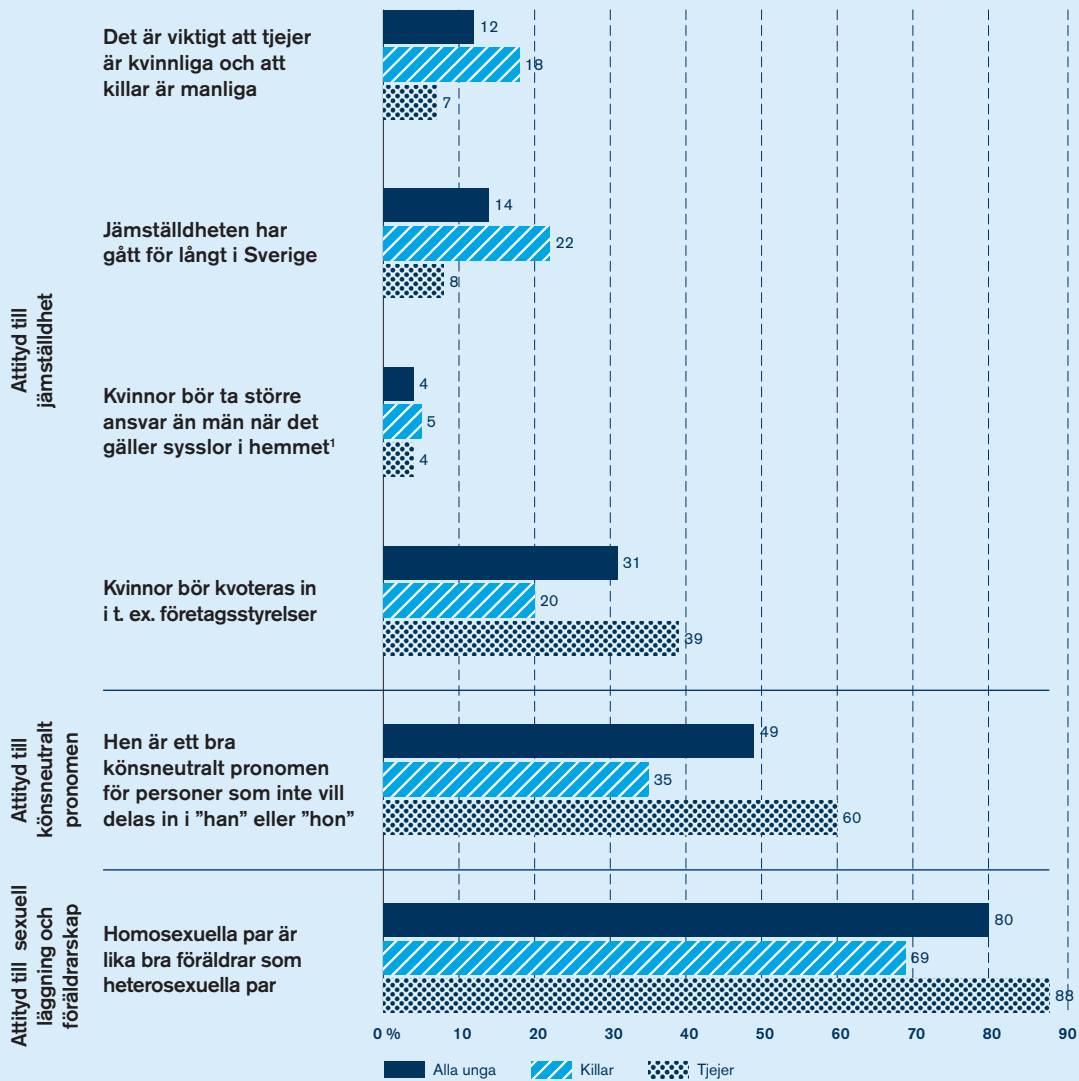
Det här kapitlet handlar om ungas attityder till jämställdhet, homosexuella par som föräldrar och det könsneutrala pronomenet hen. Jämställdhet är en samhällsfråga som över tid blir viktigare för unga. I årets studie är det första gången som frågan är med som en av de fem viktigaste samhällsfrågorna för unga. Resultaten i det här kapitlet visar att alla förändringar sedan föregående studie går i riktning mot att unga får en mer positiv attityd till jämställdhet. En allt mindre andel av ungdomsgruppen håller fast vid könsstereotypiska roller, eller tycker att jämställdheten har gått för långt i Sverige.

Generellt är tjejer mer positiva till jämställdhet än killar. Skillnaderna mellan killars och tjejers attityder till jämställdhet visar inga tecken på att minska över tid. Resultaten visar också att unga blir allt mer positivt inställda till homosexuella par som föräldrar. Även där är tjejer något mer positiva än killar.

6.1 Tjejer har en betydligt mer positiv attityd till jämställdhet än killar

För att skatta generell inställning till jämställdhet använder vi ett index där vi lagt ihop svaren på de fyra frågor som visas i figur 6.1.⁷ Med hjälp av indexet kan vi skilja på attityden hos olika grupper utifrån kön, ålder och utländsk bakgrund. En tydlig uppdelning mellan könen framträder både inom gruppen unga (16–29 år) och i den äldre jämförelsegruppen (30–74 år). Det framkommer också en skillnad mellan personer med svensk respektive utländsk bakgrund. De grupper där vi kan påvisa skillnader i generell inställning visas

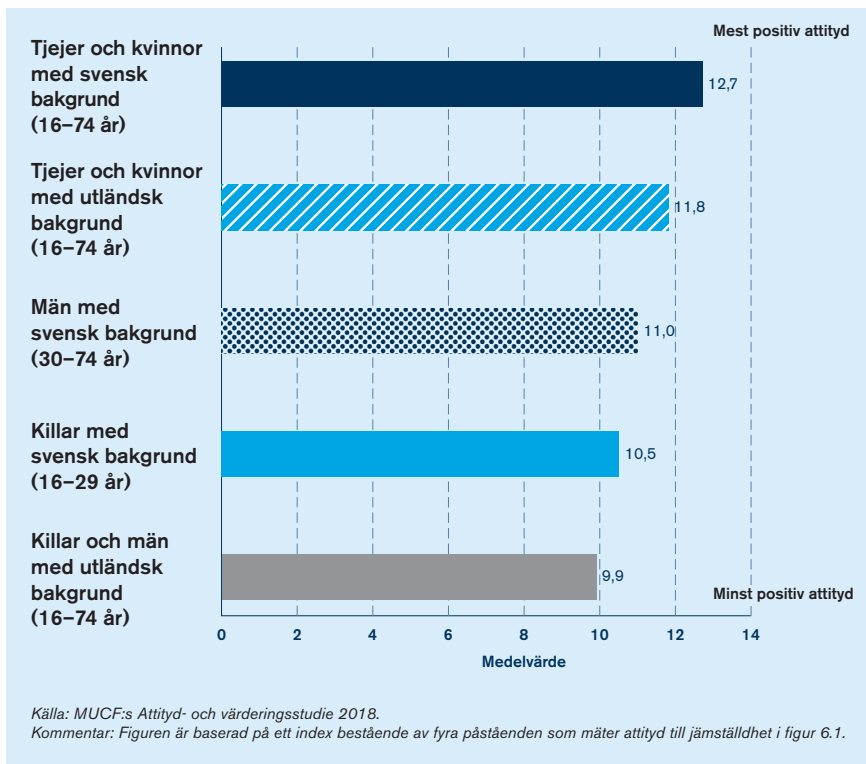
⁷ Fyra påståenden i enkäten om jämställdhet ger uttryck för en mer eller mindre positiv attityd till jämställdhet. Mer om de tekniska detaljerna bakom indexkonstruktionen finns att läsa i delrapportens bilaga på www.mucf.se.



Källa: MUCF:s Attityd- och värderingsstudie 2018.

Kommentar 1: Skillnaden mellan tjejer och killar är inte statistiskt signifikant i denna fråga.

FIGUR 6.1 Ungas attityd till jämställdhet, hen som könsneutralt pronomen och homosexuella par som föräldrar, efter kön, 16–29 år, 2018. Procent.



FIGUR 6.2 Generell attityd till jämställdhet, efter kön, ålder och utländsk/ svensk bakgrund, 16–29 år och 30–74 år, 2018. Medelvärde.

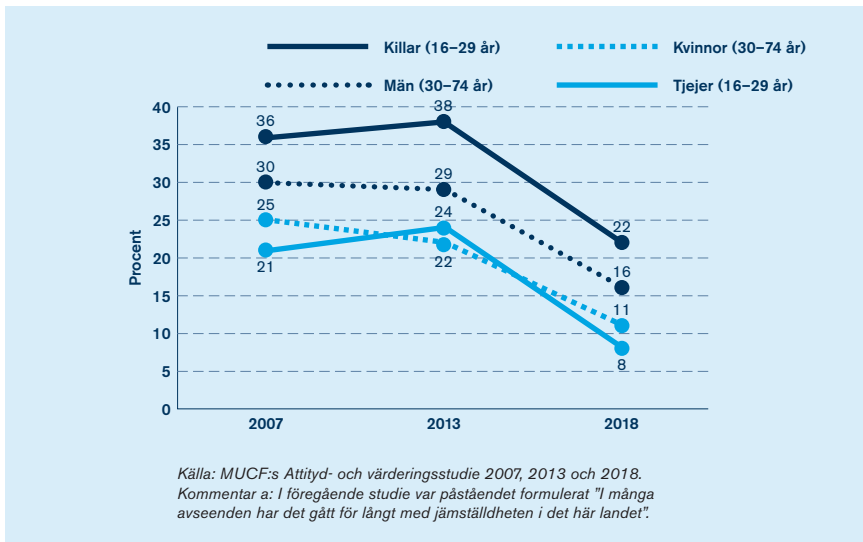
i figur 6.2. Allra mest positiv inställning till jämställdhet uppvisar tjejer och kvinnor med svensk bakgrund. Minst positiv inställning uppvisar killar och män med utländsk bakgrund.

6.2 Allt fler unga uppvisar en positiv attityd till jämställdhet

Det är allt mindre vanligt att såväl tjejer, som killar uppger att de tycker att jämställdheten har gått för långt i Sverige. Det tolkar vi som att ungas attityd till jämställdhet blir mer positiv över tid. Det blir också mindre vanligt att unga instämmer i att könsstereotypa roller och könsstereotypa uttryck är viktigt. Vi ser motsvarande utveckling i den äldre jämförelsegruppen.

6.2.1 Det blir mindre vanligt med åsikten att jämställdheten har gått för långt i Sverige

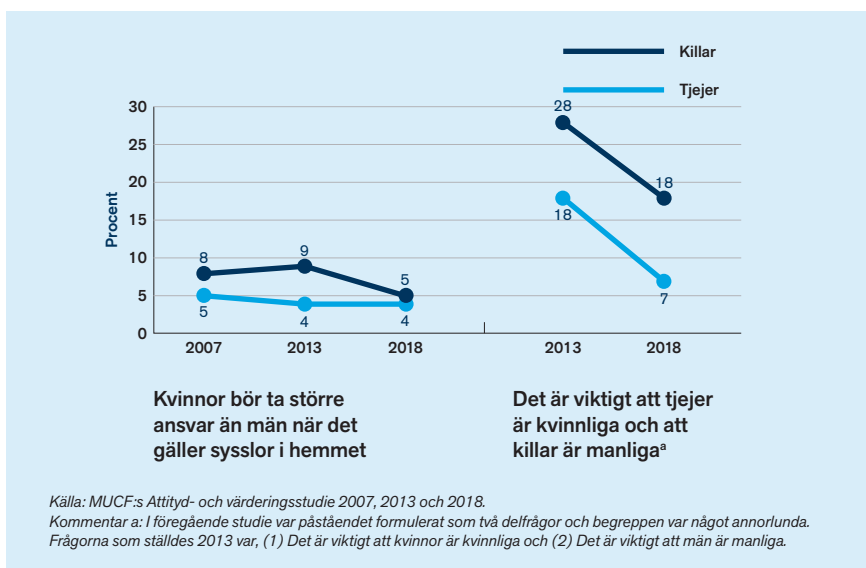
En av sju unga instämmer i påståendet att jämställdheten har gått för långt i Sverige. Det är en betydligt större andel killar än tjejer som uppger detta. I denna fråga kan vi inte se några skillnader mellan unga och den äldre jämförelsegruppen. Sedan de föregående studierna har både andelen unga och andelen i den äldre jämförelsegruppen, som tycker att jämställdheten gått för långt i Sverige, minskat. Detta gäller för både tjejer, killar, kvinnor och män, vilket framgår i figur 6.3. Andelen killar som uppgett att de instämmer i påståendet har minskat med nästan hälften. Hos tjejer har andelen minskat med två tredjedelar.



FIGUR 6.3 Andel som instämmer i påståendet att jämställdheten har gått för långt i Sverige, 16-29 år och 30-74 år, 2007-2018. Procent.

6.2.2 Unga uppvisar en allt mer kritisk attityd till könsstereotypa roller och uttryck

För att mäta attityden till stereotypa könsroller frågar vi om kvinnor bör ta större ansvar än män när det gäller sysslor i hemmet. Det är en liten andel unga som instämmer i det påståendet, 4 procent. I de tidigare studierna har en större andel killar än tjejer uppgett att de instämmer. Den skillnaden mellan könen framträder inte i årets studie. Det beror på att andelen killar som instämmer med påståendet har minskat från föregående studier till samma nivå som andelen tjejer, se figur 6.4.



FIGUR 6.4 Andel som instämmer i påståendet att kvinnor bör ta större ansvar i hemmet än män respektive andel som instämmer i påståendet att det är viktigt att tjejer är kvinnliga och att killar är manliga, 16–29 år och 30–74 år, 2007–2018. Procent.

Vi mäter också attityden till könsstereotypa uttryck genom att fråga om det är viktigt att tjejer är kvinnliga och killar är manliga. Drygt en av tio unga håller med om det påståendet. I både årets studie och i föregående studie är det mer vanligt att killar instämmer än tjejer gör det. Det är en av sex unga i åldern 16–19 år som tycker att det är viktigt med könsstereotypa uttryck. Motsvarande andel för unga i åldrarna 20–24 och 25–29 är en av tio.

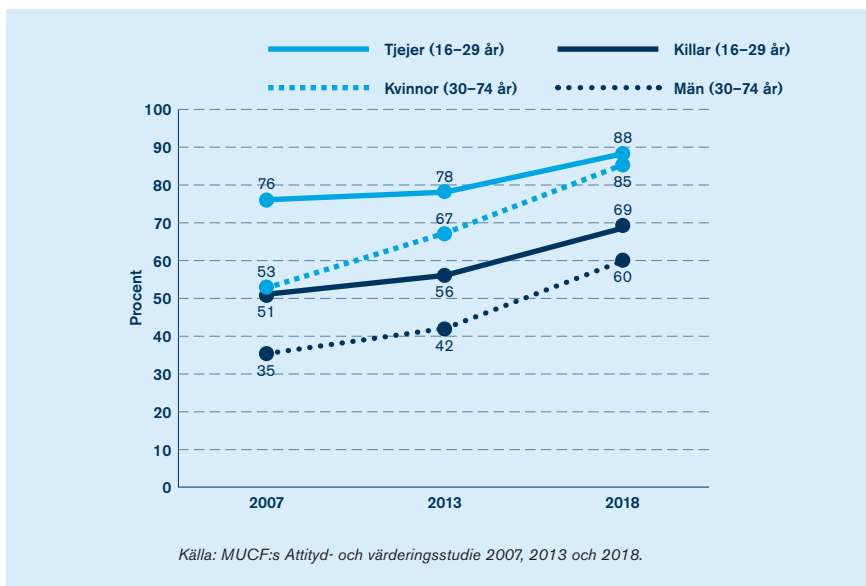
Från föregående studie har andelen unga som instämmer i påståendet minskat såväl inom gruppen tjejer, som inom gruppen killar. Trots minskningen är det fortfarande mer än en dubbelt så stor andel killar, jämfört med tjejer, som uppger att de instämmer i att det är viktigt med könsstereotypa uttryck.

6.3 Unga är mer positiva till homosexuella par som föräldrar

Sedan 2007 har MUCF undersökt attityder till homosexuella par som föräldrar. Vi ser i årets studie att det har blivit vanligare att uppvisa en positiv attityd till homosexuella par som föräldrar, både för unga och för den äldre jämförelsegruppen. Årets studie är dock den första där vi frågar om attityden till hen som könsneutralt pronomen. Vi kan konstatera att det är vanligare att tjejer uppvisar en positiv attityd till hen som könsneutralt pronomen, än killar. Nedan analyseras attityden till homosexuella par som föräldrar och hen som könsneutralt pronomen.

6.3.1 Vanligare med positiv attityd till homosexuella par som föräldrar

I det här avsnittet analyseras attityden till homosexuella par som föräldrar och användningen av hen som könsneutralt pronomen. Resultatet visar att det är en större andel tjejer respektive kvinnor som uppvisar en positiv attityd till homosexuella par som föräldrar än killar respektive män. Tidigare år har en större andel tjejer än kvinnor uppvisat en positiv attityd till homosexuella par som föräldrar. Sedan 2007 års studie har andelen kvinnor däremot närmast sig andelen positiva tjejer och det finns inte längre någon attitydskillnad mellan tjejer och kvinnor i denna fråga, se figur 6.5. Attitydskillnaden mellan killar och män kvarstår dock. Det är vanligare att killar uppvisar en positiv attityd till homosexuella par som föräldrar, jämfört med män.



FIGUR 6.5 Andel som instämmer i påståendet att homosexuella par är lika bra föräldrar som heterosexuella. 16–29 år och 30–74 år, 2007–2018. Procent.

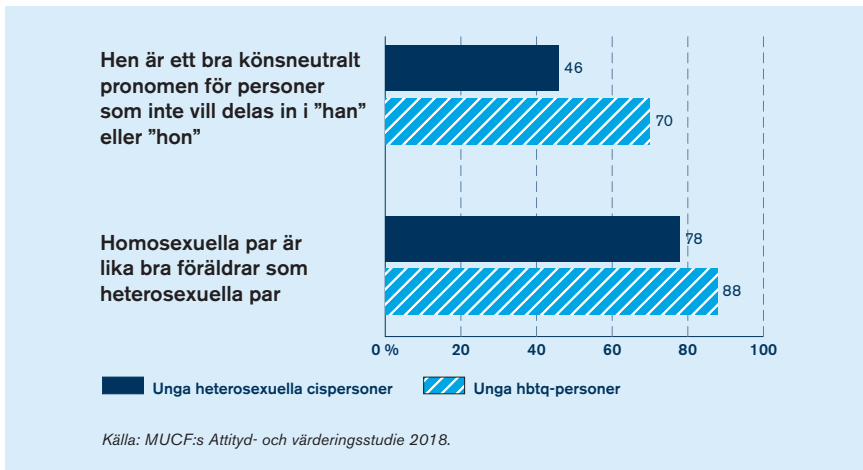
6.3.2 Tre av fem tjejer uppger att hen är ett bra könsneutralt pronomen

Nästan varannan ung uppvisar en positiv attityd till hen som könsneutralt pronomen, se figur 6.1. Detta kan jämföras med att drygt en av tre i den äldre jämförelsegruppen är positivt inställda. Det är vanligast bland tjejer att vara positiv till begreppet. Av tjejerna är det 60 procent och av killarna 35 procent som uppger att hen är ett bra könsneutralt pronomen. Unga i åldern 16–24 år är mer positivt inställda till pronomen hen än unga i åldern 25–29 år. Det framkommer inga skillnader mellan personer med utländsk bakgrund och personer med svensk bakgrund.

Det finns en stor skillnad i ungas och den äldre jämförelsegruppens attityd till hen som könsneutralt pronomen. Det skulle kunna tyda på att framförallt unga tjejer driver på en utveckling mot ett mer tolerant samhällsklimat för personer som varken identifierar sig som killar eller tjejer. För att kunna studera den utvecklingen behöver dock ungas attityder följas upp över tid, vilket inte finns möjlighet till i den här studien då frågan ställdes för första gången i år.

6.3.3 Unga hbtq-personer uppvisar en mer positiv attityd till homosexuella par som föräldrar och hen som könsneutralt pronomen i jämförelse med andra unga

För första gången har vi i årets studie frågat om respondenternas sexuella läggning och könsidentitet. Därför kan vi undersöka attityder hos unga hbtq-personer. Av alla unga uppger 13 procent att de är hbtq-personer.⁸ Det är nästan dubbelt så många tjejer som anger att de är hbtq-personer, jämfört med killar. Av tjejerna uppger 16 procent att de är hbtq-personer, jämfört med 9 procent av killarna. I den äldre jämförelsegruppen uppger 5 procent att de är hbtq-personer.



FIGUR 6.6 Andel som instämmer i påståendet att hen är ett bra könsneutralt pronomen och instämmer i påståendet att homosexuella par är lika bra föräldrar som heterosexuella par, efter hbtq-person/heterosexuell cisperson, 16–29 år, 2018. Procent.

⁸ Hbtq-personer definieras som personer som svarat bisexuell, homosexuell, annat eller osäker på frågan om den egna sexuella läggningen. Personer som svarat ja eller osäker på frågan om personen identifierar sig som transperson alternativt svarat att personen har en annan könstillhörighet än tjej eller kille har också definierats som hbtq-person. Personer som inte har velat ange ett svar eller som inte svarat på frågan räknas inte med som hbtq-personer.

Det är vanligare att unga hbtq-personer uppger att homosexuella par är lika bra föräldrar som heterosexuella par, i jämförelse med andra unga. I den äldre jämförelsegruppen finner vi inte motsvarande skillnad. Det är också vanligare att unga hbtq-personer uppger att hen är ett bra könsneutralt pronomen, jämfört med andra unga. Det är också vanligare att hbtq-personer i den äldre jämförelsegruppen tycker att det är ett bra könsneutralt pronomen än andra äldre.

Det är dock en av tre unga hbtq-personer som inte håller med, eller är neutrala i frågan om hen är ett bra könsneutralt pronomen. En anledning till resultatet skulle kunna vara åsikter om att andra könsneutrala pronomen är bättre än hen, så som exempelvis den, vilket enkätfrågan inte frågar om.

KAPITEL 7

SVERIGE OCH OMVÄRLDEN

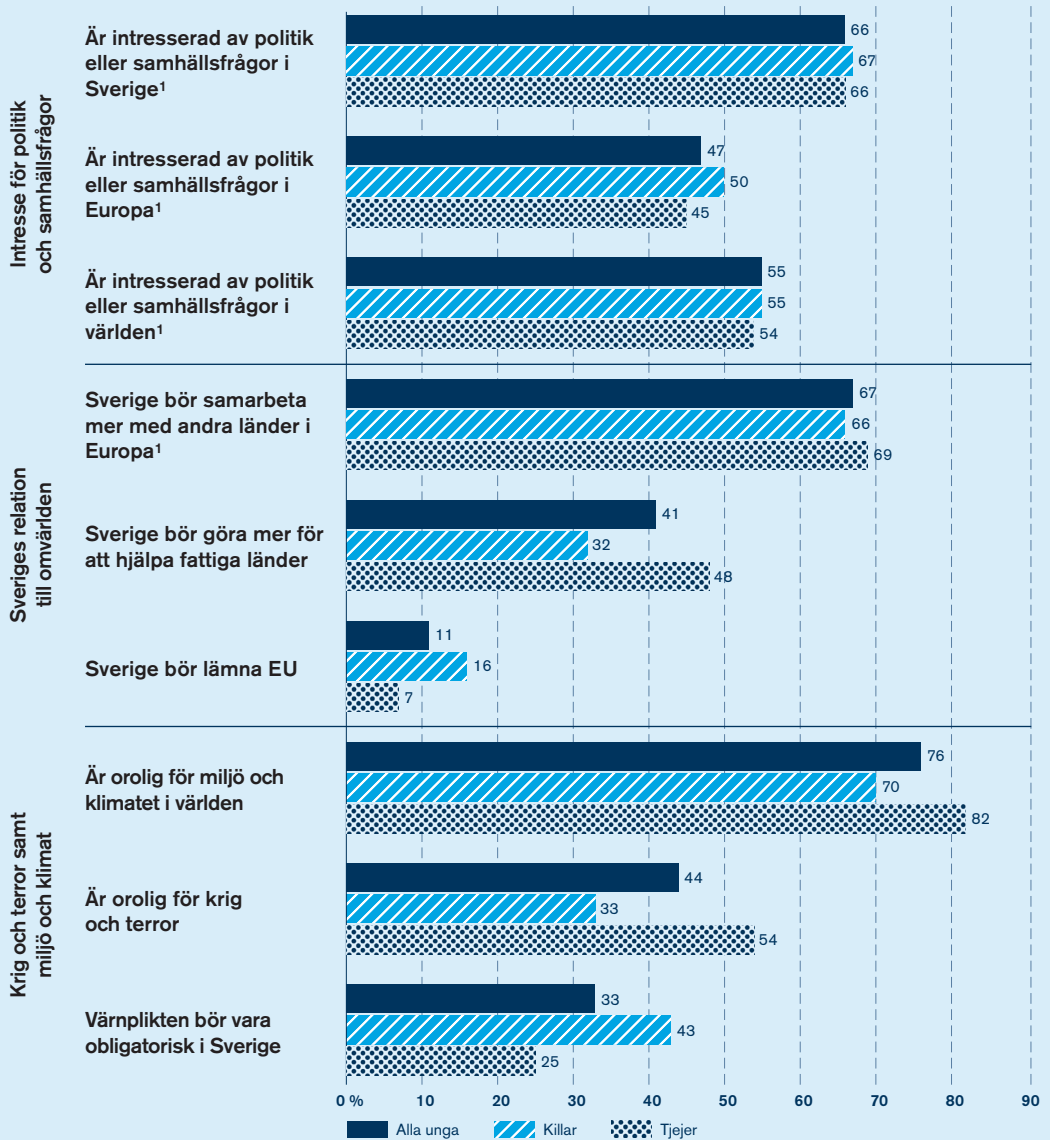
Sverige och omvärlden

Det här kapitlet handlar om ungas attityder till Sveriges relation med omvärlden. Kapitlet berör ungas attityder till omvärlden både ur politiska och klimatmässiga aspekter. Resultaten i det här kapitlet visar att hälften av alla unga idag är intresserad av frågor som berör politik i Europa och övriga världen. Stödet för ett fortsatt EU-medlemskap är stort, och de flesta unga vill också att Sverige samarbetar mer med andra länder i Europa. Resultaten i kapitlet visar även att andelen unga som oroar sig för klimatet och miljön samt för krig och terror ökar. De unga som oroar sig för krig och terror tycker också att försvarsfrågan är en viktig samhällsfråga.

7.1 Hälften av alla unga är intresserade av europeisk och internationell politik

Det är första gången som ungas attityder till Europa och världen undersöks i attityd- och värderingsstudien. Därför saknas möjlighet att beskriva förändringar över tid. En överblick över ungas intresse för politik på olika nivåer, visar att unga är mer intresserade av politik eller samhällsfrågor i Sverige, än politik eller samhällsfrågor i Europa och övriga världen. I figur 7.1 framgår att två av tre unga uppger att de är intresserad av politik eller samhällsfrågor i Sverige. Knappt hälften av alla unga är intresserade av politik eller samhällsfrågor i Europa och drygt hälften av unga är intresserade av politik eller samhällsfrågor i världen. Det framkommer inga skillnader mellan tjejer och killars intresse i dessa frågor.

Den äldre jämförelsegruppen (30–74 år) är mer intresserade av politik och samhällsfrågor på alla tre nivåer än vad unga (16–29 år) är. Precis som för unga är det vanligare att äldre är mer intresserade av politik och samhällsfrågor i Sverige, än i Europa eller världen. Bland äldre är 81 procent intresserade av svensk politik, jämfört med 66 procent som är intresserad av europeisk politik eller av världspolitik. Det är vanligare att män är intresserad av politik och samhällsfrågor på de alla tre nivåerna än att kvinnor är det, men både kvinnor och män är mer intresserade än tjejer och killar.



Källa: MUCF:s Attityd- och värderingsstudie 2018.

Kommentar 1: Skillnaden mellan tjejer och killar är inte statistiskt signifikant i denna fråga.

FIGUR 7.1 Ungas intresse för politik och samhällsfrågor, attityd till Sveriges relation till omvärlden och oro för kring och terror samt miljö och klimat, efter kön, 16–29 år, 2018. Procent.

7.1.1 Unga har en positiv attityd till EU och samarbete med europeiska länder

I det här avsnittet fördjupas ungas attityd till Sveriges relation till andra europeiska länder. Resultatet visar att unga överlag har en positiv inställning till Sveriges samarbete med andra europeiska länder. Två av tre unga tycker att Sverige bör samarbeta mer med andra länder i Europa. Nio av tio unga vill också att Sverige stannar kvar som medlem i EU. Liknande inställning har den äldre jämförelsegruppen även om det är något vanligare att de vill lämna EU, jämfört med unga. Av de äldre tycker 15 procent att Sverige bör lämna EU, jämfört med 11 procent av de unga.

Det framkommer inga skillnader mellan tjejer och killar i deras inställning till att Sverige bör samarbeta mer med andra länder i Europa. Däremot är det något vanligare att killar tycker att Sverige bör lämna EU än tjejer, se figur 7.1. Motsvarande skillnad i attityd till EU-medlemskapet finns inte mellan kvinnor och män.

7.1.2 Fler unga tycker att Sverige borde göra mer för att hjälpa fattigare länder

Ytterligare en fråga som behandlar attityder till Sverige och omvärlden är frågan om Sverige bör göra mer för att hjälpa fattiga länder. Bland unga tycker 41 procent det. Andelen är betydligt större för tjejer än för killar. Varannan tjej tycker att Sverige bör göra mer för att hjälpa fattiga länder, jämfört med var tredje kille.

Det är också vanligare att unga som är i åldrarna 16–19 år och 20–24 år tycker att Sverige borde göra mer för att hjälpa fattiga länder, jämfört med unga i åldern 25–29 år. Av unga i åldern 16–19 år tycker 43 procent att Sverige bör göra mer och för unga i åldern 20–24 år är det 44 procent som tycker det samma. För unga i åldern 25–29 år är motsvarande siffra 38 procent.

Andelen unga som anser att Sverige bör göra mer för att hjälpa fattiga länder har ökat sedan 2013, från 27 procent till 41 procent. Även i den äldre jämförelsegruppen har andelen som vill hjälpa fattiga länder ökat under samma period, från var femte person år 2013 till var tredje person år 2018.

7.2 Ungas oro för miljön och klimatet ökar

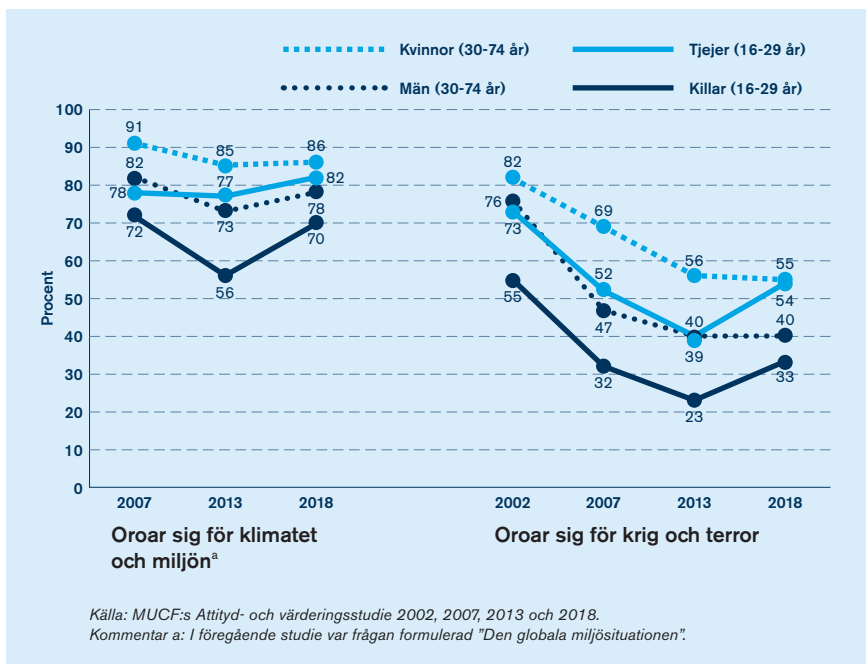
Unga tycker att miljö- och klimatfrågan är en viktigare samhällsfråga idag än vad unga tyckte 2013, se figur 2.3. Det reflekteras i att det finns en tendens att unga idag oroar sig i större utsträckning för miljön och klimatet än vad unga gjort tidigare. Tre av fyra unga idag anger att de oroar sig för detta.⁹ Det är vanligare att tjejer oroar sig än att killar gör det. Det är även vanligare att unga i åldern 20–29 år oroar sig än att unga i åldern 16–19 år gör det. Bland de unga i åldern 20–29 år oroar sig 78 procent för klimatet och miljön, jämfört med 71 procent av unga i åldern 16–19 år.

Frågan om ungas oro för miljön och klimatet har ställts i undersökningarna även tidigare år. Andelen unga som oroade sig minskade mellan 2007 till 2013, men har därefter ökat igen, se figur 7.2. Både tjejer och killar oroar sig i större utsträckning, men ökningen är något större för killar. Generellt är det vanligare att den äldre jämförelsegruppen oroar sig för klimatet och miljön, jämfört med unga. Däremot har inte den äldre jämförelsegruppens orosnivå ökat sedan 2013, vilket den har gjort för unga.

7.3 Ungas oro för krig och terror ökar

Ungas oro för krig och terror mättes för första gången i direkt anslutning till 11 september-attackerna 2001 i studien som publicerades 2002. Jämfört med ungas orosnivå då, oroar sig unga för krig och terror i betydligt lägre utsträckning idag, se figur 7.2. Idag är det 44 procent av alla unga som oroar sig för krig och terror. Det är vanligare att tjejer oroar sig än att killar gör det. Knappt hälften av alla unga som är 20–24 år oroar sig för krig och terror. Det är något vanligare att den åldersgruppen oroar sig än unga som är antingen 16–19 år eller 25–29 år.

⁹ Frågan lyder "Ibland oroar vi oss för att saker ska hända. Har du under de senaste 6 månaderna varit orolig för något av följande". Svartalternativen till frågorna är: "Ja, ofta", "Då och då" samt "Nej, aldrig". De som uppgett de två förstnämnda alternativen har kategoriserats som oroliga.



FIGUR 7.2 Andel som ofta eller då och då, oroar sig för miljö och klimatet i världen eller oroar sig för krig och terror, efter kön, 16–29 år och 30–74 år, 2002–2018. Procent.

Andelen unga som oroade sig för krig och terror minskade gradvis från 2002 fram till 2013. Sedan dess har trenden vänt. Andelen unga som oroar sig för krig och terror ökar mellan 2013 och årets studie, se figur 7.2. Oron ökar både för tjejer och för killar i ungefär samma utsträckning. Tidigare år har den äldre jämförelsegruppen oroat sig mer för krig och terror än vad unga har gjort. Efter att den äldre gruppens oro minskat mellan 2007 och 2013, har deras orosnivå varit oförändrad. I årets studie oroar sig unga för krig och terror i samma utsträckning som den äldre jämförelsegruppen. Det finns således inte längre någon skillnad mellan unga och äldres orosnivå, vilket det har funnits tidigare år.

7.3.1 Vanligare bland unga som oroar sig för krig och terror att tycka försvarsfrågan är viktig

Förra regeringen gjorde bedömningen att det råder ett förändrat säkerhetspolitiskt läge i Europa jämfört med 2013, när den senaste attityd- och värderingsstudien genomfördes (prop 2014/15:109). Detta avspeglas troligen i årets resultat, där ungas oro för krig och terror ökar samtidigt som det har blivit något vanligare att unga ser försvarsfrågan som en av de viktigaste samhällsfrågorna. I årets studie är det åtta procent av de unga som tycker att försvarsfrågan är en av de tre viktigaste samhällsfrågorna, se figur 2.1. Motsvarande siffra 2007 och 2013 var tre procent. Vi ser ett visst samband mellan ungas oro för krig och terror och försvarsfrågan. Det är vanligare bland unga som oroar sig för krig och terror att uppge försvarsfrågan som en av de viktigaste samhällsfrågorna, än för unga som inte oroar sig. Motsvarande samband finns inte i de tidigare studierna bland unga och inte heller inom den äldre jämförelsegruppen i årets studie.

Mot bakgrund av att försvarsfrågan blivit något viktigare för unga, frågar vi för första gången om ungas attityder till allmän värnplikt. Var tredje ung person tycker att värnplikten bör vara obligatorisk i Sverige jämfört med varannan person i den äldre jämförelsegruppen. Inom den unga gruppen är det vanligare att killar tycker att värnplikten bör vara obligatorisk än att tjejer gör det, se figur 7.1. Det är också vanligare att unga som är 25–29 år tycker att värnplikten bör vara obligatorisk, än att unga som är 16–24 år gör det. Det är 38 procent av unga i åldern 25–29 år som tycker så jämfört med 30 procent av unga i åldern 16–24 år.

För killar som oroar sig för krig och terror är det vanligare att tycka att värnplikten ska vara obligatorisk än för killar som inte oroar sig för krig och terror. Varannan kille som oroar sig vill också att värnplikten ska vara obligatorisk, jämfört med två av fem killar som inte oroar sig för krig och terror. Motsvarande attitydskillnad till värnplikten finns inte bland tjejer baserat på om de oroar sig för krig och terror eller ej.

Sammantaget har det i det här avsnittet konstaterats ett nytt samband mellan försvarsfrågan som viktig samhällsfråga och ungas ökade oro för krig och terror. Resultatet skulle kunna tolkas utifrån det förändrade säkerhetspolitiska läget i Sverige 2018 jämfört med 2013. Roland Inglehart som studerat attityder och värderingar utifrån generationseffekter konstaterade på 1970-talet att dåtidens ungdomsgeneration fäste mindre vikt vid exempelvis försvarsfrågan, jämfört med äldre generationer. De äldre generationer som växte upp under världskrigen formade sina attityder utifrån hur samhället såg ut då och fäste större vikt vid stabilitet och säkerhet än generationer som inte upplevt krig (Inglehart 1977). Att unga i den här studien tycker att försvarsfrågan blivit något viktigare och att det hör samman med ungas ökade oro för krig och terror, skulle kunna tolkas som att dagens ungdomsgeneration delvis formar sina attityder i försvarsfrågan utifrån det förändrade säkerhetspolitiska läget i Europa.

KAPITEL 8

AVSLUTANDE DISKUSSION OCH ANALYS

Avslutande diskussion och analys

Den här delrapporten har analyserat attityder gentemot ett flertal samhällsfrågor och till det politiska systemet hos unga som är 16–29 år. Ungas attityder har jämförts med attityderna hos en äldre jämförelsegrupp som är 30–74 år. Delrapporten har också studerat hur ungas attityder har förändrats över tid. I det här avslutande kapitlet lyfter vi fram de tre viktigaste övergripande slutsatserna som framkommit i studien.

Målet med den statliga ungdomspolitikerna är att ”alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen” (prop. 2013/14:191). Det har varit utgångspunkten i den här studien där ungas attityder och värderingar till samhällsfrågor och demokrati har analyserats.

8.1.1 Ungas tilltro till det politiska systemet ökar

Många unga är intresserade av samhällsfrågor och politik. I dag är det en större del av de unga som vet vad de tycker i viktiga samhällsfrågor i jämförelse med tidigare ungdomsgenerationer. Delrapporten visar också en positiv utveckling i ungas attityder till att kunna föra fram åsikter till beslutsfattare. Både unga och den äldre jämförelsegruppen tycker att de själva och människor i allmänhet kan föra fram åsikter till beslutsfattare i större utsträckning idag än vad motsvarande grupper tyckt tidigare.

Rapporten visar dock att det är en större andel unga som uppger att människor i allmänhet kan föra fram sina åsikter till beslutsfattare, än som upplever att de själva kan göra det. Den skillnaden har inte funnits i tidigare ungdomsgenerationer.

Andelen i befolkningen som tycker att de själva kan föra fram sina åsikter till de som bestämmer har ökat över tid. Den ökningen har inte varit lika stor

bland tjejer i åldern 16–29 år som bland killar, män och kvinnor. Tjejer halkar alltså efter något i den positiva attitydutvecklingen som syns i samhället i stort. Skillnaden har inte funnits i tidigare attityd- och värderingsstudier. Resultatet ligger i linje med de slutsatser som konstaterades i MUCF:s fokusrapport 2018 ”Vilka ska med?” som studerade ungas sociala inkludering. Fokusrapporten visar också på att tjejer i lägre utsträckning än killar upplever att de kan föra fram sina åsikter till beslutsfattare. Det resultatet grundar sig på den nationella ungdomsenkäten som genomfördes av MUCF under våren 2018.

Att unga upplever att de inte själva kan föra fram åsikter till beslutsfattare i lika stor utsträckning som de tycker att människor i allmänhet kan, är viktigt att följa upp. Det är viktigt bland annat utifrån att den här delrapporten visar på ett samband mellan ungas tilltro till det politiska systemet och ungas attityder till politiska beslutsfattare. Unga som inte upplever att det går att föra fram åsikter till beslutsfattare tycker att avståndet mellan medborgare och politiker är större än unga som upplever att det går att föra fram åsikter till beslutsfattare. Resultatet ligger i linje med den forskning om politiskt deltagande, som visar att tilltron till att det politiska systemet lyssnar på medborgare är en förutsättning för att skapa en positiv attityd till politiskt deltagande (Verba, Schlozman & Brady 1995).

I relation till det statliga ungdomspolitiska målet om att alla unga ska ha makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen, är det därför fortsatt viktigt att följa upp ungas tilltro till det politiska systemet.

Framförallt är det viktigt att fånga upp och fördjupa kunskapen om den utveckling som identifierats här, att tjejer för första gången uppvisar lägre tilltro till sin egen förmåga att föra fram åsikter till beslutsfattare än vad killar gör.

8.1.2 Oklart om ungas attityder till mottagning av flyktingar och invandrare påverkats av den stora tillströmningen av flyktingar 2015

I den här delrapporten kan det konstateras att unga tycker att migrations- och integrationsfrågan blir allt viktigare. Unga har en generellt positiv attityd till invandring. Även i den äldre jämförelsegruppen är det en större andel som har en positiv än som har en negativ attityd till invandring. Detta resultat

ligger i linje med andra studier som nyligen studerat svenska medborgares attityder till invandring och invandrare (Strömbäck & Theorin 2018).

Den här delrapporten konstaterar att det är vanligare att unga har en positiv attityd till invandring och invandrare jämfört med den äldre jämförelsegruppen. Även i tidigare attityd- och värderingsstudier har motsvarande skillnad mellan ungas och den äldre jämförelsegruppens attityder till invandring funnits. Då skillnaderna i attityder mellan unga och äldre verkar vara beständig över tid, skulle det kunna tolkas som en livscykeleffekt där ungas attityder till invandring och invandrare förändras i takt med att de blir äldre. Inom ramen för den här delrapporten har det inte varit möjligt att närmare studera varför det finns skillnader mellan ungas och äldres attityder till invandring och invandrare över tid. Forskning som analyserat varför unga har en mer positiv attityd till flyktingmottagande än äldre, visar däremot på att unga lägger större vikt vid ömmande omständigheter så som fattigdom och sjukdom vid bedömningen av viktiga asylskäl, än vad äldre gör (Sandberg & Demker 2013).

Utöver livscykeleffekter, kan människors attityder påverkas kortsiktigt av tidsandan, där vissa frågor under en period kan uppfattas som extra viktiga. Det kan vara svårt att avgöra när en sådan så kallad periodeffekt övergår till att bli en generationseffekt, där enskilda händelser under en viss period lämnar bestående avtryck i en generations attityder och värderingar. Mellan årets studie och tidigare års attityd- och värderingsstudier har det skett en tillströmning av flyktingar under 2015 med en efterföljande åtstramning av flyktingpolitiken. Dessa faktorer påverkade hur media uttryckte sig kring invandring och invandrare (Strömbäck & Theorin 2018; Strömbäck, Andersson & Nedlund 2017). Det kan tänkas att detta påverkat ungas attityder till invandrare och flyktingar i årets studie.

Delrapporten konstaterar att en större andel unga idag tycker att Sverige bör ta emot färre flyktingar, jämfört med vad tidigare ungdomsgenerationer har tyckt. Det är en attitydförändring som har skett gradvis mellan åren 2007–2018, vilket skulle indikera att förändringarna inte är resultatet av en periodeffekt. Redan innan tillströmningen av flyktingar 2015 uppgav allt fler unga att Sverige borde ta emot färre flyktingar. Vi ser inte heller någon större

ökning av andelen unga vill att Sverige tar emot färre flyktingar mellan åren 2013 och 2018 än vad det var mellan åren 2007 och 2013.

Andra studier av befolkningens attityder till invandring och flyktingar i relation till händelserna 2015 ger motstridiga resultat. I en panelstudie där man undersökte attityder till invandring förändrades befolkningens attityder ganska lite 2014–2016 (Strömbäck, Andersson & Nedlund 2017). I SOM-undersökningarna som genomförs kontinuerligt av Göteborgs universitet sker en tydlig ökning mellan 2015 och 2016 av andelen som tycker att det är ett bra förslag att ta emot färre flyktingar (Demker 2018). Utifrån den här studiens resultat är det fortfarande oklart om ungas attityder till mottagning av flyktingar och invandrare påverkats av tillströmningen av flyktingar 2015 med efterföljande mediedebatt, och om det i sådana fall kommer påverka dagens ungdomsgenerations attityder till invandring på längre sikt.

8.1.3 Jämställdhetsfrågan och de jämställdhetspolitiska målen

Ett av målen för Agenda 2030 är att uppnå jämställdhet (FN 2015). Av regeringens jämställdhetspolitiska mål framgår att unga ska ha ”jämställda förutsättningar att utveckla intressen, ambitioner och att nå sin fulla potential utan att hindras av strukturer, fördomar och stereotypa föreställningar utifrån kön.”¹⁰ Rapporten visar att allt fler unga tycker att jämställdhet är en viktig samhällsfråga. Idag uttrycker färre killar än tidigare stöd för att exempelvis kvinnor bör ta mer ansvar för hemmet än män och det finns idag inga attitydskillnader mellan tjejer och killar i denna fråga. Ett av regeringens jämställdhetspolitiska mål är att kvinnor och män ska ta samma ansvar för hemarbete. Om dagens ungdomsgeneration i framtiden omsätter attityden i praktiken, är det en indikation på att målet kan uppnås. Det finns likväl fortsatta utmaningar inom ungdomsgruppen vad avser attityder till jämställdhet. Det är bara tjejer som i allt större utsträckning tycker att jämställdhet är en av de viktigaste samhällsfrågorna. Det är också betydligt vanligare bland killar än bland tjejer att tycka att jämställdheten har gått för långt och att det är viktigt med könsstereotypa uttryck.

¹⁰ <https://www.regeringen.se/artiklar/2017/01/mer-om-jamstalldhetpolitikens-mal/> (hämtad 2019-03-15)

Precis som i migrationsfrågan, där flyktingkrisen 2015 identifierats som en möjlig periodeffekt för människors attityder till invandring, kan #metoo-upproret under hösten 2017 ha haft effekten att tjejer tycker att jämställdhetsfrågan blivit viktigare.

För att avgöra om den positiva attitydutvecklingen gentemot jämställdhet som identifierats bland tjejer är tillfällig eller blir permanent över tid, behövs uppföljande studier. Det är också viktigt att undersöka vidare varför tjejers attitydförändringar till jämställdhet inte har haft en motsvarande utveckling hos killar. Att jämställdhet har blivit viktigare för tjejer och att #metoo-upproret kan vara en potentiell bakomliggande faktor i den uppkomna attitydförändringen, visar på vikten av att ytterligare studera utsatthet för sexuella trakasserier, hot om våld och ungas attityder till sin fysiska och psykiska hälsa. Det är viktigt då en del av de jämställdhetspolitiska målen är att killar och tjejer ska ha samma förutsättningar för en god hälsa. Unga anger i den här rapporten att de tycker att sjukvård är den viktigaste samhällsfrågan. Tjejer tycker att sjukvård är en viktigare fråga än vad killar tycker. Därför kommer ungas attityder till sin hälsa utifrån ett jämställdhetsperspektiv att studeras vidare i de andra delrapporter som skrivs inom ramen för 2019 års attityd- och värderingsstudie.

8.1.4 Nya trender i ungas attityder till samhällsfrågor

I aktuell forskning om människors politiska attityder och värderingar diskuteras en ny politisk skiljelinje som berör identitet- och kulturfrågor. Flera forskare hävdar att den klassiska höger-vänsterdimensionen i svensk politik på senare tid utmanas av den kulturella dimensionen som går under namnet GAL-TAN. GAL-TAN ställer (G)röna, (A)lternativa och (L)ibertära värderingar mot (T)raditionella, (A)uktoritära och (N)ationalistiska värderingar. Den klassiska höger-vänsterdimensionen har länge använts för att synliggöra skillnader i människors attityder och värderingar i frågor som rör ekonomi och fördelningsspolitik (Bové & Oscarsson 2017). GAL-TAN används på motsvarande sätt för att förstå skillnader i människors attityder och värderingar i frågor som rör framförallt migration, men även i till exempel miljöfrågor samt frågor om jämställdhet och HBTQ-personers rättigheter (Ohlsson, Oscarsson & Solevid 2015).

Den här rapporten konstaterar att unga idag tycker att samhällsfrågor som handlar om klimatet, jämställdhet och migration är viktigare än vad tidigare generationer av unga har tyckt. Unga idag tycker samtidigt att den mer traditionella höger-vänsterfrågan om arbete och sysselsättning blivit mindre viktig. Detta ligger i linje med det som konstaterats inom forskningen, att GAL-TAN blir en allt viktigare politisk skiljelinje och att den dimensionen behöver beaktas om vi ska kunna förstå medborgares attityder och värderingar idag (Ohlsson, Oscarsson & Solevid 2015).

En del forskning indikerar att kvinnor ligger närmare GAL än vad män gör, eftersom kvinnor tenderar att ha en mer positiv attityd till invandring (Elgenius & Wennerhag 2018; Campbell & Erzeel 2018). Kvinnor skulle också kunna kategoriseras närmare GAL i frågor som berör klimat och jämställdhet än män (Ohlsson, Oscarsson & Solevid, jfr Naturvårdsverket 2018, SOU 2014:6) Resultatet i den här delrapporten tolkar vi som att det ligger i linje med dessa slutsatser. Förutom att resultaten i delrapporten identifierar attitydskillnader mellan tjejer och killar i invandring- och jämställdhetsfrågor, är det också vanligare att tjejer oroar sig för klimat- och miljöfrågor än att killar gör det. I skenet av att forskning pekar på att GAL-TAN får en mer framskjuten plats som analysverktyg för att förstå politiska attityder och värderingar i samhället, är det viktigt att följa den tendens till polarisering som den här rapporten visar kan finnas mellan tjejer och killars attityder till dessa samhällsfrågor.

REFERENSER

Referenser

- Abramson, P. R. (1983). *Political Attitudes in America: Formation and Change*. San Francisco: W.H. Freeman.
- Anckar, C., Bengtsson, Å., Denk, T. & Karvonen, L. (2013). *Komparativ politik. Institutioner och beteende*. Lund: Studentlitteratur.
- Blais, A. & St. Vincent, S.L. (2011). Personality Traits, Political Attitudes and the Propensity to Vote. *European Journal of Political Research* 50:395–417.
- Bové, J. & Oscarsson, H (2017). Det svenska partisystemet i förändring. I U. Andersson, J. Ohlsson, H. Oscarsson & M. Oscarsson (red): *Larmar och gör sig till*. Göteborgs universitet: SOM-institutet.
- Campbell, R. & Erzeel, S. (2018). Exploring Gender Differences in Support for Rightist Parties: The Role of Party and Gender Ideology. *Politics and Gender* 14:80-105.
- Dalton, R.J. (2014). *Citizen Politics – Public Opinion and Political Parties in Advanced Industrial Democracies*. Sjötte upplagan. Washington: QR Press.
- Demker, M. (2017). Ökat motstånd mot flyktingmottagning och invandrades religionsfrihet. I U. Andersson, J. Ohlsson, H. Oscarsson & M. Oscarsson (red): *Larmar och gör sig till*. Göteborgs universitet: SOM-institutet.
- Demker, M. (2018). Oförändrat motstånd mot flyktingmottagning men stärkt hotbild kring religion och svensk kultur. I U. Andersson, J. Ohlsson, H. Oscarsson & M. Oscarsson (red): *Sprickor i fasaden*. Göteborgs universitet: SOM-institutet.
- Elgenius, G. & Wennerhag, M. (2018). The changing political landscape in Sweden: Political cleavages, actors and processes. *Sociologisk forskning* 55:139–154.
- Feldman, S. (2003). Values, Ideology, and the Structure of Political Attitudes. I D.O. Sears, L. Huddy & R. Jervis (red): *The Oxford handbook of political psychology*. New York: Oxford University Press.
- FN (2015). Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development. A/RES/70/1. http://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_RES_70_1_E.pdf (Hämtad 2019-03-12).

- Flanagan, C., Finlay, A., Gally, L. & Kim, T. (2012). "Political Incorporation and the Protracted Transition to Adulthood: The Need for New Institutional Inventions." *Parliamentary Affairs* 65: 29–46.
- Highton, B. & Wolfinger, R. E. (2001). The first seven years of political life cycle. *American Journal of Political Science* 45: 202–209.
- Hooghe, L., Marks, G. & Wilson, C.J. (2002). Does Left/Right Structure Party Positions on European Integration? *Comparative Political Studies* 35:965-989.
- Marks, G., Hooghe, L., Nelson, M. & Edwards, E. (2006). Party Competition and European Integration in the East and West: Different Structure, Same Causality. *Comparative Political Studies* 39:155-174.
- Inglehart, R. (1977). *The silent revolution: changing values and political styles among Western publics*. Princeton: Princeton University Press.
- Kulin, J. (2011). *Values and Welfare State Attitudes. The interplay between human values, attitudes and redistributive institutions across national contexts*. Umeå: Umeå universitet.
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2018). *Fokus 18 Vilka ska med?* https://www.mucf.se/sites/default/files/publikationer_uploads/fokus18_vilka_ska_med.pdf (Hämtad 2019-03-11).
- Naturvårdsverket (2018). *Allmänheten om klimatet 2018 – en kvantitativ undersökning om den svenska allmänhetens syn på lösningar för klimatet*. <https://www.naturvardsverket.se/upload/miljoarbete-i-samhallet/miljoarbete-i-sverige/klimat/attitydundersokning/Rapport-Allmanheten-klimatet-2018.pdf> (Hämtad 2019-03-27).
- Nuendorf, A., Smets, K. & Garcia-Albacete, G. M. (2013). Homemade citizens: The development of political interest during adolescence and young adulthood. *Acta Politica* 1:92–116.
- Ohlsson, J., Oscarsson, H. & Solevid, M. (2015). *Ekvilibrum*. Göteborg: SOM-institutet.
- Persson, M. Wass, H & Oscarsson, H. (2013). "Factors Accounting for Generational Effect in Turnout in the Swedish Parliamentary Elections 1960–2010." *Scandinavian Political Studies*. 26: 249–269.
- Phelps, E. (2004). Young Citizens and Changing Electoral Turnout 1964-2001. *The Political Quarterly* 75:238–248.
- Phelps, E. (2005). Young Voters at the 2005 British General Election. *The Political Quarterly* 76:477–482.
- Putnam, R. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon and Schuster.
- Regeringens proposition 2013/14:191 *Med fokus på unga*.

- Regeringens proposition 2014/15:109
Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016–2020.
- Regeringsbeslut (2018). *Regleringsbrev för budgetåret 2019 avseende Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor.* 2018-12-20, U2018/04397/UF
<https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?RBID=19577> (Hämtad 2019-03-27).
- Sandberg, L. & Demker, M. (2013). Ökat motstånd mot flyktingar men starkt stöd för skäl till uppehållstillstånd. I L. Weibull, H. Oscarsson & A. Bergström (red): *Vägskäl*. Göteborgs universitet: SOM-institutet. SOU 2016:6 *Män och jämställdhet*
<https://www.regeringen.se/49b70d/contentassets/6e2024c9c99948bfa052224089272c0e/man-och-jamstallldhet-bilaga-20-sou-20146> (Hämtad 2019-03-27).
- Strömbäck, J. & Theorin, N. (2018). *Attityder till invandring - en analys av förändringar och medieeffekter i Sverige 2014–2016.* Rapport och Policy Brief 2018:4. Delmi, Delegationen för migrationsstudier.
- Strömbäck, J., Andersson, F. & Nedlund, E. (2017). *Invandring i medierna – Hur rapporterade svenska tidningar åren 2010–2015?* Rapport: 2017:6. Delmi, Delegationen för migrationsstudier.
- Valentino, N.A., Gregorowicz, K. & Groenendyk, E.W. (2009). Efficacy, Emotions and the Habit to Participation. *Political Behaviour* 31:307–330.
- Verba, S., Schlozman, K.L., & Brady, H. (1995). *Voice and equality: Civic voluntarism in American politics.* Cambridge: Harvard University Press.
- Wass, H. (2008). Generations and turnout. Generational effect in electoral participation in Finland. *Acta Politica* 35. Helsingfors universitet: Department of Political Science.

Hos oss växer kunskap fram

På Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor är ungas villkor och civilsamhällets förutsättningar i fokus. Här växer kunskap fram som beslutsfattare använder när de prioriterar insatser för unga och för civilsamhället. Vi sprider kunskapen i mötet med människor, på såväl nationell som europeisk nivå. Vi fördelar också statsbidrag som ger små och stora organisationer möjlighet att genomföra sin verksamhet. Det ger också unga möjlighet att arbeta som volontär, studera eller praktisera i ett annat europeiskt land.

www.ungidag.se

Vill du veta mer om ungas attityder och levnadsvillkor? På ungidag.se hittar du fakta och statistik om unga från tolv olika myndigheter.